48ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՎ 990 — Կ. ՊՈԼԻՍ — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 14/27 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1933 — 17 ՀՐԱՏԱՐԱԿ 1982 - 14 ԼՈՒՍԻՆ 1336

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԵՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ՉԱՅՍԷՐԵԱՆ
ԶՐՈՒՑ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԹՂԹԱԿԻՑ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գլաւոր Ռկի Փողոց, 38

Խմբագրութեան ստացուած գրութիւններ եւ լրեր չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنجه يومى وسياسى غزته سى
صاحب امتيازى : ارمانى غريغ
ادارهٔ محلّه سى : جاده سى ٣٨

ԳՆԱՅԻՆ ԱՂԱՂԱԿԻՑ

	Տարեկան	Վեցամեայ
Պոլսոյ համար	80 գր.	50 գր.
Գաւառներու համար	100 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	12 ֆր.

ՏԱՐԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 գրուշ։
Մէկ տարուան ընթացքում հրատարակուած պայմանագրեր։

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

Օրուան Կեանքէն

Անոնք որ կը կարծեն թէ Ռուսումն. Խորհրդոյ ատենապետին միջադէպը գիւրութեամբ վերջացած է, կը սխալին։ Իրենց Ատենապետէն ձեռնոցի հարուածն անակնկալօրէն ընդունող պատուարժան Խորհրդականները պիտի յամառին պնդել թէ եղածը կամ մըն է, և կարելի չէ մէկ օրէն միւսը, առանց պատուաւոր ու բարոյական հաւացումի, հաշտութիւն գոյացնել։ Ընողներ ալ կան թէ այս միջադէպը աղուորիկ առիթ մը եղաւ որ ատենապետութեան թեկնածուները պզտիկ գոհունակութիւն մը վայելեն՝ ատենապետութեան շքով շքաւորուելու համար, գոնէ առժամապէս։ Տքթ. Թորգոմեան իր ըսածները ետ չառաւ, ընդհակառակն պնդեց յամառեցա՛ւ անոնց վրայ, հրապարակով կրկնելով թէ «ամանկ պաշտօնակիցներու հետ գործել անկարելի է իրեն»։ Դիւանական կարճ շրջան մը չէ որ պիտի ընէ այս յայտնութիւնը։ Անոնք որ իրաղեկ են Ռուսումնական Խորհուրդին «Գուլիս»ի կեանքին, ձեղի պիտի ըսեն թէ այդ խուլ պայքարը նոր չէ, և Կեդրոնականի հանդէսը լոկ առիթ մը եղաւ որ շատոնցուընէ ի վեր զարգացած այդ հակադրութիւնը յորդի և զգացումները երեւան իրենց քրքումի եւ չառադոյնի երանգներով։ «Հիմա կը հասկնանք, կ'ըսեն խորհող միտքերը, հիմա կը հասկնանք թէ ինչո՛ւ։ Ռուսումն. Խորհուրդը իր այնքան երկարատեւ պաշտօնավարութեամբ և այնքան կանոնաւոր նիստերով հանդերձ չկրցաւ Ռուսումն. լուրջ ու ակներեւ արդիւնք մը երեւան բերել, օրը օրին ապրեցաւ միշտ, «մաշած սեղերը կարկատն ձգելու» դրութեան հետեւեցաւ եւ իր պատասխանատուները փութկոտութիւն ցոյց կուտային ժողովատեղին գտնուելու և կանուխ հասնելու, որպէս զի մնան միշտ։ Նոյնը կը յանկերգեն չքաղող նախանձողներն ալ, որոնք աչք ունին այդ կրթական կաճառին անդամակցութեան։ Եւ գիտէք թէ քիչ չէն այդ փառաբերութիւնը ունեցողները, մեր կրթական բարձրագոյն Խորհուրդին անդամ ըլլալ։— Ինչ մեծ բախտ, ինչ եղող, ինչ իտէալ։

Անհոգմնակալ լեզու մ'ալ սպէտ կը փախայ — Տքթ. Թորգոմեանին ըրածը իրօք սխալ մըն էր, այն ատենն որ Գէրպէրեան էֆէնտի ալ կը հաստատէ թէ անհարկի եւ անօգուտ դրուատիք մ'էր իրեն ուղղուած։

Բայց ինչ որ ալ ըլլայ, քիչ ատենէն պիտի իմանանք թէ Տոքթո՞ր «մեղայ» պիտի ըսէ թէ իր պաշտօնակիցները անուշիկ մը կուլ պիտի տան եւ ոչ։

Բայց իրա՞ւ է որ Մանկունի Սրբազան ընտրելի կ'առաջարկուի Արմաշի փոխ-վանահայրութեան, իբրեւ յաջորդ Դուրեան Սրբազանի։ Եթէ հաւատանք այս լուրին, զոր հրատարակեցին Հայ թերթերը, պէտք է գաղափարներս շղթայումի օրէնքով՝ իսկոյն հետեւցընենք թէ Արմաշի վանական ու կրթական ուղղութիւնը նոր երեւոյթ մը պիտի առնէ։ Ոչ մէկուն անծանօթ է թէ Մանկունի Սրբազան առաջին օրէն և ամէն առթիւ ընդդիմախօս մը եղած է Արմաշի մէջ տրուած կրօնական յոռի դաստիարակութեան, որուն ձեւը և ոգին քննադատելի հռչակած է, նոյն իսկ արդիւնքներէն դատելով։ Իրաւունք ունի՞ թէ ոչ։— Ո՞վ գիտէ։ Սա միայն յայտնի է թէ կրօնական ամէն ինչ որ Արմաշի և Արմաշական վարդապետներու վերաբերեալ է, միշտ խուլ և յայտնի հակառակութիւն մը գտած է իր կողմէ, միշտ դատապարտած է անոնց լեզուն, անոնց վարքն ու բարքը, անոնց ոճը, անոնց վարչական կարողութիւնը, ամէն ինչ՝ վերջապէս՝ առանց բացառութեան իր դատողութեանց առարկայ դարձած է, բաւական է որ Արմաշականէ մը կը բղխի։

Բնական է, ուրեմն, ենթադրել թէ այդ յաջորդութիւնը եթէ իրական ձեւ մը առնէ և Մանկունի Սրբազան Օրթագիւղի իր քարոզչական պաշտօնէն և կրօնական ժողովի մէջ իր ունեցած պաշտօնէն հրաժարելով՝ երթայ տանձնել Արմաշի փոխ-վանահայրութեան պաշտօնը, սուրբ պիտի ունենանք հանդիսատես ըլլալու Արմաշական կրօնական նոր ուղղութեան մը, այսինքն կրօնասէր եկեղեցականներ հասցնել։ Մանկունի Սրբազանին անուանման լուրը մենք անհաւատալի կը գտնենք։

ԱԳՈՍԱՄ

ԱԾՈՎՔ ՀԱՆԴԻՊԱԿԱՆ

ՍԱԽԱԼԻՆ ԿՂԶԻՆ

Ռուսեւեւմարն արդի Պատերազմին մէջ մեծ կարեւորութիւն ստացող այս կղզին Օխոցքի ծովուն մէջ՝ ուղղակի Վլատիվոսթոքի դիմաց, և Ռուսիոյ Ասիոյ մէջ ունեցած երկիրներուն ամենէն ծայրագոյնն է։

Ճարտնցիք քաջ գիտնալով Սախալին կղզիին իրենց ընծայելիք արդիւնքները, արդի պատերազմին մէջ, խիստ ուշադրութիւն դարձուցած են այդ կղզւոյն վրայ։ Անիկա Վլատիվոսթոքի դէմ գործուելիք զօրութեան ամէն պէտքերուն վայրը պիտի ըլլայ, այսինքն անկէ պիտի հոգան և զրկեն զօրք, ռազմամթերք, պաշար եւն։

Պատերազմին սկիզբները երբ գծուեցաւ պատերազմական ճարտնական յատակագիծերը, այդ յատակագծին մէջ առնուեցաւ նաև Սախալին կղզիին համար կարեւոր տեղի մը գրաւումը։ Եւ ճարտնական պղպատակայ զրահաւորները պիտի երթան գրաւեն այս երկայն ու նեղ կղզին, որ հաղիւ 66,223 վէրստ, այսինքն 109—110 քմ, տարածութիւն ունի։

Բոլոր կղզին լեռնային է, և ապրեւմուտքէն արեւելք կ'երկարի լեռանց շղթայ մը, և ասոնք ալ զանազան մասերու կը բաժնուին հարաւ և հիւսիս, և որոնցմէ կը բղխին Ֆիմի որ կ'երթայ կը թափի Օխոցքի ծովը և Բէյնաց որ Բասիանսի ծոցը կը թափի։ Վերանց սոնկէնքարձր գագաթները 2000-3000 ոտք են։

Կղզին նեղ ցամաքէ մը բաղկացած ըլլալուն արեւմուտքի մասը երկրագործ կը բամնուի, որոնք կը կոչուին հիւսիսինը՝ Սարաթօգ, իսկ արեւմուտքինը Քրիլիոն։ Այս երկու մասին մէջտեղը կայ Անիվա ծոցը և արեւելքը Բասիանս ծոցը։ Կղզին ամենէն արեւելեան կողմը կը վերջանայ Մարի և Էլիզապէթ ծայրերով։

Կղզւոյն ներքին մասը ճախճախուտ է գրեթէ, որով շատ արտադրութիւն չունի, գլխ. արտադրութիւններն են ցորեն, գետնախնձոր, հաճար, սնդարար բանջարեղէններ, կաղամբ, որ մինչեւ իսկ 20-28 լիտրա ծանրութիւն կ'ունենայ հարը։

Ժողովուրդը կը բաղկանայ Ռուս, որ դաղթականներ և տեղային պաշտօնէից ընտանիքներ, Ճարտն, Տունվիզ, Ձիա Գունկուզ, Գիլիսագ, որ խիստ քաջասիրտ որսորդներ և նաւավարներ են, բնաւ յոգնիլ չեն գիտեր և անդադար կ'աշխատին, և գլխաւոր սնունդնին ձուկն է, զոր կ'որսան Օխոցքի ծովէն և կղզւոյն շրջակայքներէն։

Սախալինի օդը խիստ է, և ձմեռը սաստիկ ցուրտ կ'ընէ, ձիւնը անհամեմատ շատ կը տեղայ հոս և Սիպերիոյ լեռներէն փչող ռառնաբեր հովը զանոնք կը սառեցնէ, որք հազիւ յուլիս և օգոստոս ամիսներուն մէջ կը հալին։ Թէեւ Ճարտնի եղերքներէն տաք հովեր կը փչեն, սակայն անոնք օդուտ մը չեն կրնար ունենալ վանդի կէս ճամբան կը փոխուին։

Ռուսք այս կղզին 1853ին գրաւեցին, առաջնորդութեամբ ՆՈԼՈՎՍԿԻ անուն Ռուս զօրավարին։ 1881էն ի վեր ներքին վարչութիւն մը ունի, և կուսակալը պատասխանատու է Ռուսիոյ տէրութեան Ծ. Արեւելքի փոխարքային։ Գլխաւորաբար երեք մասի բաժնուած է կղզին, 1. Ալէքսանդրոսքի. 2. Դիմովսքի, 3. Գօրսաքովսքի։ Կուսակալը կը նստի առաջին մասին Ալէքսանդրոսքոս գիւղաքաղաքին մէջ, որ իր շրջակայքը ունի ընդարձակ լեռնոտ, և ուր կայ ռուսական եկեղեցի մը և քանոր։

Թիմովսքիի գլխաւոր բնակատեղիներուն մէջ գլխաւոր յիշուելու արժանի է Միթին Բիքովսքոս գիւղաքաղաքը, որ կը բաղկանայ 12 գիւղէ ու 800 տուներէ։ Քօրսակովսքի կեդրոնն է Գօրսակովսքայէ։ Այս գիւղերը ասիական ձեւ մը ունին, տուները ցած և երկայնակ, բայց ռուսական նորաշէն տուներ և պարտէզներ կան։

Անհաւասիկ հմայքոտ տեղեկութիւն մը Սախալին կղզւոյն վրայ որ օր ըստ օրէ մեծ կարեւորութիւն առնելու վրայ է արդէն պատերազմին պատճառաւ։

ԼԵՒՈՆ Տ. ՃԷՐՐԱՀԵԱՆ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲՆՈՒԹԵԱՆ ԾՈՑԻՆ ՄԷՋ

Ցուլիսի գեղեցիկ առաւօտներէն մին էր, յիշատակելի առաւօտ մը, որեւ դիցուհիի մը նման կը փայլեր ցօղաթորմ սարերուն վրայ, երբ կը յառաջանանք դէպի Համզէ Տաղի որ Օվանքգի արեւելեան կողմէ յաղթական կոթողի մը նման կը կանգնի ծովէն գրեթէ 3-400 մէթր բարձրութեամբ։

Առաւօտեան թարմ աշխոյժով մը՝ Ջաղարցքի ճամբով կը սկսինք բարձրանալ և կ'անցնինք հազարաւոր մանուտ ծայտա ուղիներէ՝ որոնց երկու կողմերը սեպաձեւ ժայռեր իրենց մամռապատ գլուխները կը ցցեն դէպի ճամբորդը։ Չորս կողմերնիս՝ տակաւ առ տակաւ կը սկսին պարզուիլ յանկոյնիկ տեսարաններ։ Զրպակներ, մշակուած արօտավայրեր և հեռաւոր բլրակներ, հեռի հեռ կը բարձրանանք վայրկեան մը առաջ ակնատես ըլլալու բնութեան վեհաշուք հանդիսաւորութեան, մինչ ոտքերնիս կը սկսին յոգնութեան տակ կիսոտիլ, որով քիչ մը հանգիստ առնելու պէտքը կ'զգանք, քիչ մը եւ՝ ահա բաւական բարձր գագաթափի մը վրայ կը կենանք առաջին տեսարանները դիտելու։ Վա՛րը ոլորապտոյտ Բաղտ դետակը՝ սիրատարփ երգերով կ'անցնի տարածուն դաշտերէն երկայնքէն։ Հանդիպակաց բլուրները՝ իրենց կանանչազարդ վերարկուներով կը կանգնին մեր դիմաց, բարձրաբերձ ծառեր՝ վեհատարած հոլանի մը կը ձեւացնեն ճամբաներու երկայնքն ի վեր՝ որոնց տերեւախիտ գրկէն թռչնիկներ իրենց առաւօտեան աղօթքը կը փսփսան։ Այս կէս ժամուան հանգիստէն վերջ մեր ինը հոգիի խմբակով դարձեալ կը սկսինք յառաջանալ զառի վեր ճամբաներէ, ոտանաւոր մացառուտներէ և մթին անտառներէ՝ ուր ամէն իր խորհրդաւոր բան մը ունի իրեն մեկ, թաքթաքուր ծաղիկներէն սկսեալ մինչեւ հսկայամարմա նոճին։ Այս անընդհատ գնացքէն ալ վերջ՝ կանգ կառնենք Շոմիի այսպէս կոչուած ջուրին մօտ որ կարծես քաղցրիկ սիւքին հնչակիրներ կը փսփսանակէ լռութեան մէջ, իր եղերքներուն վրայ կը բարձրանան դիրկնդխառն ծառեր որոնք զինքը մշտատեւ չուքի մը մէջ կը պահեն, փունջ փունջ ծաղիկներ պսակաձեւ կը բոլորուին իր լուսանկարկաչ ափանց շուրջ, ո՞վ պիտի չուզեր անգամ մը ընկղմանիլ այս դրախտային պերճութեանց մէջ, մենք ևս սրբաւվին փարած այս անգիւտ պսակներին՝ ժամերով կանգ կառնենք, կը զովացնենք մեր պապակած շուրթները և կանանչութիւններուն վրայ պարզուկ սեղանն է որ կը պատրաստուի նախաճաշելու համար, խմբովին կը բոլորուինք անոր շուրջ և ցիշատակելի զուարթութեամբ մը կը վերջանայ ճաշկերոյթը։

Շատ քիչ մնացած է այլեւս գագաթին հասնելու համար, սրատարփ կը նայինք անոր՝ որ այնչափ քաղցրիկ վայրկեաններ պիտի շնորհէր մեզի, միեւնոյն ատաքնամ ճամբաներէ ու մատուռներէ անցնելէ վերջ, կը հասնինք գագաթին ծայրը՝ որ արշալոյսին շառաւիղներով պսակուած կը գիւթէ զմարդ, ոչ ի՛նչ հոգեմարմնատարան։ Ի՛նչ վսեմ պատկեր ազատչական անհուն իմաստութեան, որ քերթողին գրիչը և նկարչին վրձինը իրեն կը քաշէ՝ ներշնչելով զանոնք իր մոգական չքնաղութեամբ։ Հեռուն Իզմիրի ծովակը իր կուսական նեղանցքով կը ծփայ, արեւելեան կողմը՝ լեռներու կողերուն տակ Սապանճայի լճակը արփւոյն ճաճանչներուն տակ կը փայլփլայ ակնախաղ, վարը ձորակին մէջ մշտանոռ վաստակներ այս եղեմական հմայքը կարծես կ'երգեն իրեար խորհրդաւոր կարկաչիւններով, լեռան կողերուն վրայ ցիրուցան կը տարածուին Լազերու և Վրացիներու մաքուսաղայական խղճիկներ՝ որոնց չարքաշ բնակիչները հողին փարած կ'աշխատին անդադար։ Ու մթին այս ուշագրաւ տեսարանը նահապետական օրինուլիր կեանքը յիշել չտար գիտորդին։ Մենք մեր զմայլումին մէջ քաղցրանչիւն երգերով կ'ողջունենք զայս ամէնքը և ցօղաթեւ զովիրանը որ զով գգուանքներով կը շոյէ մեր քրտնաթոր ճակատները, և օ՛ր կ'երթայ հաղորդել մեր սէրը պարտկին, հովտին և վանկին։ Այսպէս թփփիներու հովանւոյն տակ ընկղմուած անքթթի կը նայինք մերթ հեռու գագաթներուն՝ և մերթ ահաւոր գահավէժներուն։ Բանի բերկրալի է սա՛ լեռնային պտոյտը որ պատական ներշնչումներ կուտայ մարդուս և միեւնոյն ատեն մտածումը ժխորային կեանքին՝ մինչ հոս մշակը վրան ու տառապանքէ ազատ՝ սոխակներու դայլայլին, առուներու կարկաչին և ծաղիկներու խընկահոտ քաղցրութիւնի մէջ կ'անցնէ իր խաղաղիկ կեանքը։

Օրը կը սկսի տարաժամով, արեւը՝ չինչոտ աղջկան մը նման՝ կը ծածկուի արեւմտեան հարիւնտներուն ետեւ, ստուերներն հնգաշեակ կուգան տարածել իրենց մթին փէշերը սարերուն ու դաշտերուն վրայ, և ա՜հ՝ մեր վայրէջքի ժամը կը հասնի, վերջին ակնարկ մը ալ կը ձգենք մեր չուրջը և անկարգելի ապաւորութեան մը տակ կ'իջնենք գագաթէն, ծանրաքայլ կը յառաջանանք հոգեմարմնէջ ճանապարհ մէջեն՝ որոնք բնութեան վեհաշուք ճաճարին երեկոյեան ծերդանակ օրենքներգը կը հիւսեն։

ԱՀԱՐՈՆ Ա. ՏԱՏՈՒՐԵԱՆ

Օվանքգ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Սբանեարտի 22 եւ 23ի խմբագրականներ

Զօրավար Քուրքաթքինի կողմէ Զարին ուղղուած վերջին հեռագիրը կը հաստատէ այն կարծիքը թէ նոր և Լիաօեանկի յիշատակելի ընդհարումէն աւելի մեծ ճակատամարտ մը մօտալուտ է։ Ռուս Վերին Հրամատարը կը տեղեկագրէ թէ իր Բանակին կացութեան մէջ փոփոխութիւն չկայ, և թէ ճարքունցիք ետ մղուեցան Տալին կիրճի մէջ պահակող իր զորքերուն դէմ յարձակումի միջոցին։ Ճարտնական տեսակէտով այս գործը պարզ հետաքաշութիւն մըն է միայն, Ռուսներուն դիրքը գտնելու նպատակաւ։ Պատերազմին ընթացքը մինչեւ հիմա լիովին ապացուցաց թէ երբ Միքատոյին զօրավարները կը փափաքին տէր ըլլալ կիրճի մը, բաւական թռուլ մարդ կը գործածեն և յարձակումը մինչեւ իր բուն կէտը կը մղեն։ Քուրքաթքինի պաշտօնագրին ամէնէն կարեւոր մասն է ա՛յն յայտարարութիւնը թէ իր բանակը Լիաօեանկի կանոնաւոր նահանջէն ետքը դրաւած դիրքէն չարժած չէ։ Սակայն կ'եզրակացնենք թէ Քուրքաթքին կը փափաքի հասկցնել թէ միտք ունի կռուելու դարձեալ Հունն գետին եռեւը և Մուքտէնի ճակատը։ Այս որոշման ոյժ կուտան երկու բանակներուն ռազմական կացութիւնը և ծանրակշիռ քաղաքական նկատումներ։ Թէեւ Թոքիոյի մէջ կը կարծուի թէ Ռուսք առաջին բաղմութեամբ կը գտնուին Մանչուրիոյ մայրաքաղաքին շրջակայքը, չեն կրնար սակայն իրենց վերջին կորուստները ձգել զինք կամ նոյն իսկ ճամբայ առ իրեն։

Ամէլիի հարը առջի բերան կարծած էր թէ, աղջիկը գիւղ մը գացած ու հոն մնացած է այն գիշեր, ուստի մեծ մտահոգութեան չէր ենթարկուած. սակայն անոր՝ յաջորդ օրերն ալ մէջտեղ չելլելը տեսնելով, սկսած էր կամաց կամաց անդրադառնալ տխուր իրողութեան։ Դիմումներ ըրած էր ամէն հաւանական տեղ որոնց և ոչ մէկէն կրցած էր ստոյգ տեղեկութիւն քաղել. մատակարարը խիստ զգուշաւոր դարձուածներով յաջողած էր ծածկել հեռաքը և ի դերեւ հանել ամէն հետաքննութիւն։

Տիմար հարը հիմա հասկցած էր Ամէլիի արժէքը ու կը զղջար անոր հանդէպ գործած անիրաւութիւններուն վրայ. աղջկանը անյայտանալէն ի վեր հայրական սէր մը արթնցած էր սրտին մէջ, որուն ա՛յ նուազ նպատակ էր նաև օրիորդին նկատմամբ հանրութեան տածած համակրանքը ու անոր խորթ մօր դէմ ամէն կողմէ արտայայտուած լուսանքը։ Պ. Բոլա եթէ յաջողէր վերստին ձեռք անցընել Ամէլին, ամենաբախտաւոր հարը պիտի նկատէր ինքզինքը, բայց դժբաղդաբար ամէն ջանքերը անօգուտ մնացած էին չարթնեցնելով ընկերութիւններու մէջ կը պատմէր զայն իբր օրիորդ Բոլաի ճշմարիտ պատմութիւնը։

Բոլա ընտանիքը մօտէն ճանչցողները, որոնք գիտէին հօրը ու խորթ մօրը ձեռքէն Ամէլիի քաշածները, բնաւ չէին մեղադրեր օրիորդը և վայ կուտային ծնողացը որ այնչափ ծանրացան աղջկան վրայ ու այնչափ բարի առաքինի օրիորդը սարսեցին ծայրայեղութիւններու դիմել։ Հասարակաց կարծիքը այն ատենէն անպատճառ հանգամանք մը տուաւ Բոլա ամուսիններուն նկատմամբ որ շատեր ուղղակի երեսին տուին Պ. Բոլայի թուլութիւնն ու անհոգութիւնը և դատապարտեցին զայն որ այնչափ անձնատուր եղած էր երկրորդ կնոջ, անոր սատրութիւններուն զոհ ընելով արժանաւոր աղջիկը։

Վայրենի կիներ, որ ամբողջ սատրնութիւնը թափած էր Ամէլիի գլխուն, հիմա հանարակաց դատատանէն գերեսանակ՝ կատուի նման սմքած էր ու անուն իսկ բերան առնելէ կը վախնար խորթ աղջկանը։ Ալ ո՛չ զայն իր ազգականներուն հետ ամուսնացնել կը մտադրէր, ո՛չ ալ անոր հարատութեան ձեռք դպցնել, այդ ծրագիրներուն ամէնքն ալ ջուրն ինկած էին և կը վախնար որ Պ. Բոլա ամէն կողմէ իրեն ուղղուած հարուածներուն չկրնալով դիմադրել կտնտրի երեսէ ձգել զինք կամ նոյն իսկ ճամբայ առ իրեն։

Ամէլիի հարը առջի բերան կարծած էր թէ, աղջիկը գիւղ մը գացած ու հոն մնացած է այն գիշեր, ուստի մեծ մտահոգութեան չէր ենթարկուած. սակայն անոր՝ յաջորդ օրերն ալ մէջտեղ չելլելը տեսնելով, սկսած էր կամաց կամաց անդրադառնալ տխուր իրողութեան։ Դիմումներ ըրած էր ամէն հաւանական տեղ որոնց և ոչ մէկէն կրցած էր ստոյգ տեղեկութիւն քաղել. մատակարարը խիստ զգուշաւոր դարձուածներով յաջողած էր ծածկել հեռաքը և ի դերեւ հանել ամէն հետաքննութիւն։

Տիմար հարը հիմա հասկցած էր Ամէլիի արժէքը ու կը զղջար անոր հանդէպ գործած անիրաւութիւններուն վրայ. աղջկանը անյայտանալէն ի վեր հայրական սէր մը արթնցած էր սրտին մէջ, որուն ա՛յ նուազ նպատակ էր նաև օրիորդին նկատմամբ հանրութեան տածած համակրանքը ու անոր խորթ մօր դէմ ամէն կողմէ արտայայտուած լուսանքը։ Պ. Բոլա եթէ յաջողէր վերստին ձեռք անցընել Ամէլին, ամենաբախտաւոր հարը պիտի նկատէր ինքզինքը, բայց դժբաղդաբար ամէն ջանքերը անօգուտ մնացած էին չարթնեցնելով ընկերութիւններու մէջ կը պատմէր զայն իբր օրիորդ Բոլաի ճշմարիտ պատմութիւնը։

Բոլա ընտանիքը մօտէն ճանչցողները, որոնք գիտէին հօրը ու խորթ մօրը ձեռքէն Ամէլիի քաշածները, բնաւ չէին մեղադրեր օրիորդը և վայ կուտային ծնողացը որ այնչափ ծանրացան աղջկան վրայ ու այնչափ բարի առաքինի օրիորդը սարսեցին ծայրայեղութիւններու դիմել։ Հասարակաց կարծիքը այն ատենէն անպատճառ հանգամանք մը տուաւ Բոլա ամուսիններուն նկատմամբ որ շատեր ուղղակի երեսին տուին Պ. Բոլայի թուլութիւնն ու անհոգութիւնը և դատապարտեցին զայն որ այնչափ անձնատուր եղած էր երկրորդ կնոջ, անոր սատրութիւններուն զոհ ընելով արժանաւոր աղջիկը։

Վայրենի կիներ, որ ամբողջ սատրնութիւնը թափած էր Ամէլիի գլխուն, հիմա հանարակաց դատատանէն գերեսանակ՝ կատուի նման սմքած էր ու անուն իսկ բերան առնելէ կը վախնար խորթ աղջկանը։ Ալ ո՛չ զայն իր ազգականներուն հետ ամուսնացնել կը մտադրէր, ո՛չ ալ անոր հարատութեան ձեռք դպցնել, այդ ծրագիրներուն ամէնքն ալ ջուրն ինկած էին և կը վախնար որ Պ. Բոլա ամէն կողմէ իրեն ուղղուած հարուածներուն չկրնալով դիմադրել կտնտրի երեսէ

Զ

Էլէնի նամակը, զոր Կայծակեանները Իզմիր ղրկեցին, խոր տպաւորութիւն ըրաւ Ամէլիի հօր Պ. Բոլաի ու անոր երկրորդ կնոջ վրայ։ Մերանի մատակարարին հետ մանկամարդ աղջկան Իզմիրէն անյայտանալը, մեծ սրբապղծում առաջ բերած էր և Պ. Բոլա զգալով որ Ամէլի խորթ մօրը ծայրայեղութիւններէն ազատելու համար դիմած էր այս արմատական միջոցին, սկսած էր կռիւ ընել երկրորդ կնոջը հետ ու անոր վերագրել ամբողջ պատասխանատուութիւնը՝ Բոլա ընտանիքին ենթարկուած ծանր անպատուութեան։ Երկու ամուսիններ փարած էին մէկ քանի օր գաղտնի պահել այս գայթակղութիւնը և նոյն իսկ ծառաներուն ալ հաւատցնել թէ Ամէլի օդափոխութեան գացած էր գիւղ մը, և սակայն այսչափ վրան բաց գործ մը կարելի չէր եղած երկար ժամանակ քօղարկուած պահել և չարամիտները սկսած էին այլ և այլ ենթադրական չափազանցութիւններով ամէն տեղ պատմել Ամէլիի փախուստը։ Ոմանք կըսէին թէ դերասանի մը սիրա տալով Հալամ փախած է աղջիկը, ուրիշներ՝ երիտասարդ նաւաստի մը հետ Մարսիլիա գացած է կըսէին և այսպէս իւրաքանչիւրը իր խելապատանին մէջ մէկ մէկ վէպ յարմարցնելով ընկերութիւններու մէջ կը պատմէր զայն իբր օրիորդ Բոլաի ճշմարիտ պատմութիւնը։

Բոլա ընտանիքը մօտէն ճանչցողները, որոնք գիտէին հօրը ու խորթ մօրը ձեռքէն Ամէլիի քաշածները, բնաւ չէին մեղադրեր օրիորդը և վայ կուտային ծնողացը որ այնչափ ծանրացան աղջկան վրայ ու այնչափ բարի առաքինի օրիորդը սարսեցին ծայրայեղութիւններու դիմել։ Հասարակաց կարծիքը այն ատենէն անպատճառ հանգամանք մը տուաւ Բոլա ամուսիններուն նկատմամբ որ շատեր ուղղակի երեսին տուին Պ. Բոլայի թուլութիւնն ու անհոգութիւնը և դատապարտեցին զայն որ այնչափ անձնատուր եղած էր երկրորդ կնոջ, անոր սատրութիւններուն զոհ ընելով արժանաւոր աղջիկը։

Վայրենի կիներ, որ ամբողջ սատրնութիւնը թափած էր Ամէլիի գլխուն, հիմա հանարակաց դատատանէն գերեսանակ՝ կատուի նման սմքած էր ու անուն իսկ բերան առնելէ կը վախնար խորթ աղջկանը։ Ալ ո՛չ զայն իր ազգականներուն հետ ամուսնացնել կը մտադրէր, ո՛չ ալ անոր հարատութեան ձեռք դպցնել, այդ ծրագիրներուն ամէնքն ալ ջուրն ինկած էին և կը վախնար որ Պ. Բոլա ամէն կողմէ իրեն ուղղուած հարուածներուն չկրնալով դիմադրել կտնտրի երեսէ

Զ Ա Ա Ի Ա

Ոսկիներուի Ճամբուն Վրայ

ՎԷՊ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՔՆՆԱՂԵՂԵԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ե

Ապահովագրողը հետեւեալ առանձնաբաւական կազդուրուած՝ նամակը գրպանը դրաւ ու Հրաչեայի վճռաւորունը եկաւ։ Դանարաչ չկրնալով խելք հասցնել Բոլի խորախորհուրդ ընթացքին ու ձեւերուն, շարունակ ուղեղը կը ճաթեցնէր հասկնալու համար թէ ի՞նչ առնչութիւն կար Պ. Սաղաթիէլի ու այս երիտասարդին միջեւ։ Իր մտքին երկիւղ չունէր այլ եւս Բոլէն, ապիկայ իր ինքնութիւնը չէր գիտեր, ոչ ալ իր վրայ մտածած ունէր, ապահովագրողին ամբողջ զրաղումի առարկան Պ. Սաղաթիէլն էր ինչ որ դարձեալ պարտականութիւն կը դնէր Հրաչեայի վրայ, քիչ շատ տեղեկութիւն ունենալ խնդիրէն՝ իրրեւ Պ. Սաղաթիէլի Կ. Պոլսոյ ներկայացուցիչը. ուստի Բոլի գրած նամակը առնելով.

— Վատահ պէտք է ըլլաք որ այսօր իսկ ձեր նամակը պիտի ղրկեմ Պ. Սաղաթիէլի, ըսաւ, սակայն միւս կողմէ ձեր դատաստանին կը յանձնեմ այս առթիւ իմ ենթադրութիւնս անել կացութիւնս, երբ անծանօթ անձ մը յարաբերութեան դնեմ բարոնիս հետ, առանց գտնէ դիտնալու թէ այս թղթակցութիւնը ի՞նչ նիւթի շուրջը կը դառնայ և կամ հաճելի կրնա՞յ ըլլալ անոր։

—Պարապ տեղը սիրտ կը հատցնէք միւսիս Հրաչեայ, ըսաւ Բոլ, օ՛րչափ ալ հետաքրքրուիք, ո՛րչափ ալ տարբեր ձեւերու տակ փորձէք, չէ՛ք կրնար գոհացուցիչ պատասխան մը ստանալ ինձմէ, ո՛չ թէ անոր համար որ չեմ ուզեր խնդիրը ձեզ յայտնել, այլ չեմ կրնար ամենաթեթեւ լուսաբանութիւն մը իսկ տալ ձեզ այս առթիւ. հեռաւորաբար հանդարտ սրտով զրկեցեք նամակս, գուցէ օր պիտի ըլլայ որ ինձ չափ դուք ալ հասկնաք ամէն մանրամասնութիւն. այն ատեն իրաւունք պիտի տաք գաղտնապահութեանս։ Մնաց որ նամակս զրկելով մեծ պատասխանատուութեան մը չէք ենթարկուիր, Պ. Սաղաթիէլի հասցէն հասկնալ և նամակը ուղղակի զրկելն ալ չժուարչէր ինձ համար։

Այսչափ բացորոշ յայտարարութեան մը առջեւ աւելորդ սեպելով Հրաչեայ երկրորդ փորձ մը ընել, գոցեց այլ եւս խնդիրը և ուրիշ նիւթերու վրայ խօսիլ սկսան երկու երիտասարդները։ Դերերը փոխուած էին, Բոլ առաջին տեսակցութեան մէջ արտայայտած համեստ, նկուն դիրքը չունէր այլ եւս, ո՛չ ալ Հրաչեայի վրայ խրախուսութիւն մնացած էր, երկուքն ալ այլափոխուած էին. ապահովագրողը մտամբ՝ հօրը պաշտօնեան նկատել սկսած էր Հրաչեան ու անոր համեմատ դիրքի մէջ կը գտնուէր։ Իսկ Դանարաչ չկրնալով գուշակել խօսակիցին գաղտնիքը, անոր հետ քիչ մը վերապահութեամբ վարուելու պէտքը կ'զգար։ Օթէլին ու ծերուկին անայտացումին վրայ և ոչ մէկը խօսք կը բանար այլ եւս, երկուքն ալ կ'զգուշանային այդ անհաճոյ խնդիրը քրքրելէ, Պ. Սաղաթիէլի յայտնութեան առջեւ բոլորովին աննշան կը մնար այդ չնչին դէպքը Բոլի համար և Դանարաչ ալ ապահովագրողին հոգեկան այս կացութեան մէջ, պատշաճ չէր նկատեր զրաւեցնել զայն ծերուկին խնդիրովը, որուն ամբողջ մանրամասնութիւնը իրմէ աղէկ գիտցող չկար։

Զ

Էլէնի նամակը, զոր Կայծակեանները Իզմիր ղրկեցին, խոր տպաւորութիւն ըրաւ Ամէլիի հօր Պ. Բոլաի ու անոր երկրորդ կնոջ վրայ։ Մերանի մատակարարին հետ մանկամարդ աղջկան Իզմիրէն անյայտանալը, մեծ սրբապղծում առաջ բերած էր և Պ. Բոլա զգալով որ Ամէլի խորթ մօրը ծայրայեղութիւններէն ազատելու համար դիմած էր այս արմատական միջոցին, սկսած էր կռիւ ընել երկրորդ կնոջը հետ ու անոր վերագրել ամբողջ պատասխանատուութիւնը՝ Բոլա ընտանիքին ենթարկուած ծանր անպատուութեան։ Երկու ամուսիններ փարած էին մէկ քանի օր գաղտնի պահել այս գայթակղութիւնը և նոյն իսկ ծառաներուն ալ հաւատցնել թէ

դարմանելու բաւող օգնական գունդեր ստացած ըլլալ այսչափ կարճ ժամանակի մէջ։ Այսու հանդերձ ահռելի բանակ մը կայ հոն։ Ռուսք լաւ կ'ընեն ցոյց տալով թէ Լիաօեանկի մէջ ճարտնական յաղողութիւնները չեն դղրդած ռուսական բանակին ջիղերը։ Եթէ նկատողութեան առնենք Զինայցիներուն կողմէ Մուքդէնի տրուած կարեւորութիւնը, և թարոյական ձախող հետեւանքը որ կունայ առաջ գալ երբ առանց հարուածի անձնատուր ըլլայ, դիմադրելու պատճառները գեր-բակշիռ ոյժ կը ստանան։ Կրնայ ըլլալ որ Ռուրբաթքին մինչեւ վերջին պահուն ճակատամարտ մղել ձեւացնէ, և ապա ետ քաշուի երբ ճարտնական յարձակումը մեծ համեմատութիւններ առնէ։ Բայց այս պարագային լռելեայն խոստովանած պիտի ըլլայ իր թուական ստորնութիւնը, և պիտի յայտնուի Ռուսերուն անկարողութիւնը հաւասար կռիւ մը մղելու ճարտնցիներուն հետ ներկայ պատերազմին մէջ։

Այսու հանդերձ, շատ հաւանական է որ նահանջ պիտի չըլլայ, մինչեւ որ ուժի նոր փորձ մըն ալ տեղի ունենայ մեծ ասպէնանի մը վրայ։ Ճարտնցիք կը յառաջանան ինը զօրաբաժիններով, և դարձեալ կողմնակի ընդարձակ շարժում մը կատարելու վրայ են։ Ասիկա իրենց օրինաւոր մէթոտն է, և մինչեւ հիմա ընտիր արդիւնքներ ունեցած է։ Բայց այս մէթոտը սա՛ վտանգը ունի ճարտնցիներուն համար որ Ռուսք մեծ ուժերով յարձակին կողմնակի շարժումը կատարող իրենց մէկ թեւին վրայ, որ միւսներէն շատ հեռացած կ'ըլլայ, և արագ օգնութիւն չի կրնար ընդունիլ։ Վերջին ճակատամարտին վրայ մեր ընդունած տեղեկութիւններէն յայտնի կ'երեւի թէ Ռուրբաքի, որ յարձակումը ուղղեց ռուսական ձախակողմին վրայ, ատեն մը մեծ վտանգի մէջ գտնուեցաւ իր հակառակորդին կողմնակի մէկ հարուածին համար։ Ռուրբաքի պրձաւ՝ միմիայն ա՛ն պատճառաւ որ Ռուրբաքինի տեղակալները չէին կրցած լիովին գործադրել իր հրամանները։ Զօրավար Օրլովի ամապարանքը պահարակելի ըլլայ թէ ոչ, կամ իր սխալմունքը ներելի ըլլայ թէ ոչ, ապացուցուած է թէ ճարտնցի հրամատարը պատճառներ ունի չնորհակալ ըլլալու իր թշնամիին սխալներուն համար — կամայ թէ ակամայ։ Ռուս երկրորդական զօրավարներուն անփորձութիւնը կրնայ դարձեալ օժանդակել իրենց թշնամիին։ Հիմա այլ ուս հունձքերը քաղուած են, չոր եղանակը կարծրացուցած է գետնիր, և դաշտը մաքուր է։ Երկու կողմերուն ալ կարելի են ճիշդ շարժումները, և ճարտարագոյն ռազմավարները տարակոյս չկայ թէ աւելի կարող պիտի ըլլան բոլոր այս պայմանները օգտակարապէս գործածելու։ Բայց ճարտնցիներուն պատրաստած շարժումը ինքնին վտանգաւոր է։ Ռուսք հիմա լիովին գիտեն թէ վտանգը ո՛րքան մեծ կ'ըլլայ եթէ իրենց հաղորդակցութիւնները կտրուին, և փորձով ցոյց տուին թէ գլխեն հարկ եղած միջոցները ձեռք առնել։ Չի կարծուիր որ ճարտնցիք ալ Լիաօեանկի առջեւ իրենց կրած կորուստները դարմանած ըլլան նոր օգնական գունդերով։ Եթէ Ռուրբաքինի որոշէ կռուիլ ճակատամարտին արդիւնքը այժմէն որոշակի չենք կրնար գուշակել։ Բեթերսպուրկի թղթակիցները կը յայտարարեն թէ խիստ ճնշում կը բանեցնի Ռուրբաքինի վրայ յարձակողականի սկսիլ, «մինչ գնով ալ որ ըլլայ», որպէս զի առաջքը առնուի անընդհատ նահանջին միջոցաւ ռուս սպաներուն և զինուորներուն վրայ եղած բարոյական գէշ ազդեցութեան։ Պատերազմական նախարար՝ զօրավար Սախարով ալ այս կարծիքէն է, և բացէն յայտներ է զայն։ Բայց Ռուրբաքինի իմաստութիւնը աւելի գովողներ ունի քան դատապարտողներ։ Զարը որոշեր է՝ տեղւոյ՝ վրայ հրամայող զօրավարին կամքին թողուլ գործը։ Անգլիացիք կը բաղդատեն Մա՛նչուրիոյ մէջ Ռուրբաքինի կացութիւնը՝ Բորթարկալի մէջ Ուէլլինկթընի կացութեան հետ։ Անգլիացիք թուով սորին էին Ֆրանսացի զօրավար Մասէնայէն, և երկրորդական զօրավարներն ալ ճարտար չէին։ Ուէլլինկթըն պարտաւորուեցաւ սահմանագլխէն ետ քաշուիլ, և կորսնցնել լաւագոյն դիրքերը։ Պուլաքոյի մէջ կռուեցաւ, բայց նահանջեց կողմնակի շարժումի մը հետեւանքով։ Լոնտոնի մէջ և իր Բանակին մէջ քննադատներ պախարակեցին Ուէլլինկթընը, ինչպէս հիմա կը պախարակուի Ռուրբաքինը։ Բայց բաղդատութիւնը ապակեց առաջ տանիլ կարելի չէ, որովհետեւ ռուս զօրավարը ունի Թորրէս Վէտրասի պէս դիրք մը, ուր Ուէլլինկթընն ապահով վայր մը դտաւ ծովեզերքին վրայ։ Ասիկա իրրեւ օրինակ կուտա՝ Անգլիացիներուն թէ նահանջը միշտ վերջնական փճացում չի նշանակեր։

Երբ Մանչուրիոյ մէջ բանակները դարձեալ շատ մօտիկցած են իրարու, Բորթ Արթուրի վրայ յարձակումը նորէն մտաւ գործոն շրջանի մը մէջ։ Հետզհետէ կը հաւատուի այն զրոյցը թէ ռուս վնասուած մարտնաւերը ի մօտոյ նոր յուսահատ փորձ մըն ալ պիտի ընեն դուրս ելլելու։ Ռուս սպայի մը հետ ամուսնացող անգլիացի տիկին մը, Անա Բրուշէնքօ, հետեւեալ կերպով կը պատմէ իր փախուստը Բորթ Արթուրէն. Բանիվիլ իշխանին և տեղակալ Քրիսթոֆորովի հետ. —

«Բորթ Արթուրէն մեկնեցանք ժամը 8ին գիշերը սեպտեմբեր 15ին, նպաստաւոր հովով մը, որ սակայն քիչ մը վերջը փոխուեցաւ։ Պաշարող ճարտնական գծին առաջին կարգէն ողջմբ պրծանք լուսնկան մառանիկ կ'ընէր մեզ վտանգը։ Երկրորդ կարգին մօտեցանք, բայց այս անգամ ամպերը ծածկած էին լուսինը։ Ճարտնական ցոլացիկները ամէն կողմ կ'արձակէին իրենց լոյսերը, բայց չկրցան մեր մաւնային դիրքը ծանօթացնել անոնց։ Ցանկարծ նշմարեցինք ճարտնական մաւնիա մը՝ նաւաղներով լեցուած, հաւանաբար ծովակէն էին, բայց անվտանգ անցանք։ Երկրորդ առաւօտ ժամը 6ին տեսանք նաւ մը որ կ'ուղղուէր մեր վրայ։ Ցածանաւի մը կը նմանէր, և սոսկալի կերպով վախցայ։ Իշխան Բանիվիլ և տեղակալ Քրիսթոֆորով վար իջան։ Ես ալ փռուեցայ տախտակամածի։ Վրայ. որ ծածկուած էր աղտոտ վերմակներով, և Զինացի նաւավարներ մարմնիս և ոտքերուս վրայ նստած էին։ Գրեթէ մէկ ժամ այսպէս անցաւ խղդուելու վիճակի մէջ, և բան մը չէինք արտասաներ, բայց մեծ եղաւ մեր մխիթարութիւնը երբ հասկցանք որ մօտեցող նաւը Կարմիր Խաչի շոգենաւ մըն էր, և իր նաւապետը մեզ բռնելու դիտում չունէր։»

Եթէ տակաւին Բորթ Արթուրէն այսպիսի նաւեր կրնան անվնաս դուրս ելլել, ստոյգ կը թուի թէ Բորթ Արթուրի և չինական ծովեզերքին միջեւ հաղորդակցութիւնները բոլորովին դադրած չեն։ Մինչեւ որ ճարտնցիք Բիժօն ծովածոցը չգրաւեն, այս այսպէս պիտի ըլլայ, և ամէն տեսակ ուտելիք պիտի կրնան քիչ թէ շատ մացնել Բորթ Արթուր։ Հետեւաբար, գոնէ առ այժմ, ուտեստի պակասութեան վախ չկայ։ Եթէ քաղաքը յարձակումը պիտի առնուի, այս գործը շատ երկար և բազմաձախ պիտի ըլլայ որովհետեւ յաջողական դիրքեր կան զորս պէտք է մի առ մի գրաւել։ Տարակոյս չկայ որ բերդաքաղաքը պիտի իյնայ, և Ուխթօմսքի իշխանին յաջողող կորուլի ծովակալը, Վիրէն, քաջամարտիկ Պաեանի հրամատարը, պիտի չկրնայ այս աղէտքին առաջքը առնել։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՄԱՆՉՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՃԱՐՈՆԱԿԱՆ ՅՈՐԱՅԽԱՂԱՑՈՒՄԸ

ՄԵԾԱՄԵԾ ԴԷՊՔԵՐ ՄՕՏԱԼՈՒՏ

(Վիեննայի վերջին թղթաբերով առնուած Եւրոպական թերթերէն։ Դէպքերը պատմուած իրենց կանոնաւորութեամբ եւ տարուանգաբար։)

Մարէշալ Օեամա յայտարարութիւն մը ուղղեց ճարտնական բանակին, ծանուցանող թէ ռուսերուն հետ մօտալուտ ճակատամարտին առթիւ արտասովոր ուժգնութիւն պէտք է ցոյց տալ, որովհետեւ այս մեծ ճակատամարտը վճռական ազդեցութիւն մը պիտի ընէ Պատերազմին վրայ։ Ամբողջ քաղաքացիներ աշխարհը, կ'ըսէ Օեամա, իր նայուածքը ուղղած է ճարոնական Բանակին վրայ, որուն դիւցազնութիւնը ընդհանուր համակրութիւն առաջ բերած է։ Այս ճակատամարտը պիտի ուշանա՞ տակաւին, ինչպէս կը կարծեն Բեթերսպուրգի մէջ ռուս զօրավարները, թէ մօտալուտ քանի մը ժամերուն մէջ իսկ պիտի սկսի, ինչպէս կը կարծուի Մուքդէնի մէջ, կարելի չէ ստուգապէս դիտնալ։ Մուքդէնի մէջ կը կարծեն թէ ընդհարում մը տեղի պիտի ունենայ Ֆուշունի մէջ՝ Մուքդէնէն երեսուն մղոն դէպի արեւելք։ Բայց ամէն ինչ հանդարտ է դեռ այն կողմերը, և օրէ օր օդերն ալ կը ցրտանան զգալի կերպով։ Մուքդէնի գլխաւոր պողոտային վրայ ռուս զինուորները տարածուած են սկսեալ Շուլիաօէ, Եանթայէն ուր մղոն դէպի հիւսիս, մինչեւ Ցաթայցէ, հինգ մղոն դէպի հիւսիս արեւելք։

*** Մուքդէնէն կը հեռագրեն Քրեօյց Զայթունկի. — Ճակատամարտը անմիջական կը թուի։ Ճարոնցիք ինը զօրաբաժիններով նորէն առաջ կը քաշեն։ Թօքիոյէ հեռագիր մըն ալ կ'ըսէ թէ ճարոնական բանակը սկսաւ քաշել Մուքդէնի և Ֆուշունի վրայ։ Ռուրբաքինի տակաւին իր դիրքը չէ փոխած։ Ճարոնցիք սկսած են դարձեալ խիստ աբգելքի տակ առնել Պատերազմին նկատմամբ հեռագրուած լուրերը։ Ֆրանսացի միսիոնարներ Մուքդէն երթալով, յայտարարեցին թէ քաղաքաթիւ ճարոնական գունդեր ռուսական ձախ թեւին դէմ կը քաշեն։ Ռուրբաքի միշտ Ռուսերուն ձախին կը նայի, այն կողմէն վտանգի մը ենթարկելու համար ռուսական բանակը։ Բայց կ'երեւի թէ ճարոնցիք կեղծ շարժումներ կ'ը՛ներեն, և այս կեղծիքները իբրեւ իրաւ ենթադրել տալ համար թոյլ կուտան որ միսիոնարները Մուքդէն երթան, որոնց խօսքին պիտի ուշադրութիւն դարձնեն ռուսք։ Զօրավար Օքու իր կառավարութեան երկար տեղեկագիր մը ղրկելով, կը ծանուցանէ թէ Լիաօեանկի առջեւ Ռուրբաքինի յատակաձեւն էր նախ Ռուրբաքին զարնել, և ապա յարձակիլ ճարոնական կեդրոնին և ձախակողմին վրայ։ Օքու այն կարծիքէն է թէ Ռուսք նախապէս ծրագրած չէին Լիաօեանկէն նահանջել։

*** Նշանաւոր ռուս թղթակից Նէմիրովիչ Տանչէնքոյի Ռուս բանակին կեդրոնէն վտարուելուն պատճառը ա՛յն է եղեր որ թղթակիցը Լիաօեանկի առջեւ ռուսական կորուստներուն վրայ մարմրաման տեղեկութիւններ տուեր է, և նկարագրեր է Թիլինկի մէջ Ռուս Բանակին անցուցած զուարթ կեանքը։ Տանչէնքօ շատ վատահելի լրատու մը չէր, կը հեռագրեն Բեթերսպուրկէ, բայց կարող խմբագիր մըն է, որուն գրածները միշտ ախորժով կը կարդայ ռուս հասարակութիւնը։

*** Տէվիսսըն անուն ամերիկացի վաճառական մը Բորթ Արթուրէն Բիաօ-Զէտ երթալով, կը պատմէ թէ ճարոնցիք մէկ քանի օրէ ի վեր կտրած են Բորթ Արթուրի ջուրի ճամբաները։ Պահակաշօրքերը պարտաւորուած են հիմա սովու թթրեալ ջուր խմելու։ Երբ սակայն ասոր համար պէտք եղած ածուխի մթերքը ապառի, Ռուսք պիտի հարկադրուին անմաքուր հորերու ջուրը գործածել։ Բիաօ-Զէտի առջեւ քանի մը ածխաբարձ շոգենաւեր կը սպասեն Բորթ Արթուր մտնելու համար։ Բայց ճար չկայ, անգլիական նաւ մը իր ածուխի բեռը պարպեց գերման էրիխ ածխաբարձին մէջ։ Գերման իշխանութիւնք արգիլեցին էրիխայի մեկնումը, մինչեւ որ ապահովութիւն տայ թէ Բորթ Արթուր պիտի չերթայ։ Հիմա այս բոլոր նաւերը, որոնք Ռուսիոյ հաշուոյն բեռցուած են, ճարոն պիտի երթան։ Ռուս ծովակալ Մաքուսէվիչ, որ վերջին նաւամարտին հետեւանքով ատեն մը մեռած կը կարծուէր, Բիաօ-Զէտի հիւանդանոցին մէջ դարմանուելէ վերջ առողջացեր է։

*** Ճարոնցի գերիներուն կարեւոր մէկ մասը կը գտնուի Քալուկայի մէջ։ Այս քաղաքէն կը հեռագրեն թէ ճարոնցի սպաները երաժշտական երեկոյթի մը հրաւիրուեր են քաղաքին տիկիններուն կողմէ, որոնք պտուղներ և անուշեղէններ ալ հրամցուցեր են անոնց։ Ամուսինները շատ դժգոհ մնացած են։ Ռուս թերթերը կը պախարակեն տիկիններուն ընթացքը։

*** Շանկայէն կը հեռագրեն թէ Բեքինի կառավարութիւնը, բարձրաստիճան և ազդեցիկ Մանդուներուն խորհուրդով, օտար Տէրութեանց ապաստութիւնը պիտի խնդրէ, պարտաւորելու համար Ճարոնը որ Մանչուրիան անպայման յանձնէ Զինաստանի։ Ի մօտոյ այս մտօք կարեւոր Պատուիրակութիւն մը պիտի ղրկուի արտասահման։

*** Բուրօքիի Բանակին մօտ գտնուող Սթանտարտի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Լիաօեանկի ճակատամարտին մէջ Ճարոնցիներուն կորուստները կարծուածէն շատ աւելի ծանր եղան։ Ճարոնցի զօրավարները իրենց նոր և ընդարձակ տեղեկագիրներով ի վեր կը հանեն այն յամառ ընդդիմութիւնը, որով Ռուսք պաշտպանեցին իրենց դիրքերը, մանաւանդ Շուշանգաոի դիրքերը։ Բոլոր օտար թղթակիցներն ալ մեծ գովեստով կը խօսին ճարոնցի հետեւակներուն վրայ, բայց հեծելազօրքերուն անկարողութիւնը ցոյց կուտան։

*** Թօքիոյի մէջ ընդհանուր ուշադրութեան առարկայ եղած է այն լուրը թէ Ծ. Արեւելքի խնդիրներուն համար համաձայնութիւն մը գոյացած է Ռուսիոյ և Գերմանիոյ միջեւ, թէեւ չեն ուզեր հաւատալ այս լուրին, բայց ընդհանուր կարծիք մը կայ թէ պատերազմին սկիզբէն ի վեր Գերմանիա Ռուսիոյ խիստ հակակիր ընթացք մը բռնած է։ Բոլոր թերթերը յոյս կը յայտնեն թէ այս զրոյցը անճիշդ պիտի ելլէ, և միեւնոյն ատեն կը պատմեն Գերմանիոյ բռնած ընթացքը ճարոնեւ. չինական պատերազմին ժամանակ։

*** Լոմալ Անցայկրի Մուքդէնի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ ճարոնցի սպայի մը կողմէ գրուած նամակ մը ձեռք անցուած է, որ զարմանք կը յայտնէ Լիաօեանկէ Ռուսերուն նահանջին վրայ, և կը պատմէ թէ Ռուսքի բանակը խիստ կորուստներ կրած է։ Մինչեւ սեպտեմբեր 2 ճարոնցիք դեռ բնաւ չէին կարծեր թէ ճակատամարտը յաղթութիւն մըն է իրենց համար։

*** Բեթերսպուրկէ կը հեռագրեն Թակեպլաքի թէ ծովակալ Ալեքսեվ Մուքդէնի մէջ իրեն քով վար դրած էր զօրավար Օրլովը, որ այսպէս բուն ժամանակին չէ կրցեր մինչեւ սեպտեմբեր 1 Եանթայի ածխահանքերուն մօտակայ բլուրները հանել։ Զօրավար Օրլով կռիւին սկիզբէն իսկ վիրաւորուեր է, և իր սպայակոյտին պետն ալ իր ձին կորսնցնելով, զինուորները առանց առաջնորդի մնալով Եանթայ գաղտեր են։ Սիպերիական առաջին զօրաբանակը, որուն անձամբ կը հրամայէր զօրավար Ռուրբաքին, մեծ աղէտքի մը առաջքը առեր է։

*** Խումբ խումբ ճարոնցի գերիներ սկսած են Ռուսիոյ զանազան քաղաքները հասնիլ։ 500 հոգի Շբ. օր Մոսկուա հասան։ Իրենց համար երկու մասնաւոր հաստատութիւններ պատրաստած են քաղաքին մէջ։ Ճարոնցի գերի սպաները Օրլի մէջ վար դրուած են, և ամէն ազատութիւն կը վայելեն։ Թէեւ իրենց համազգեաները փոխելով եւրոպական տարազ կը կրեն, բայց դարձեալ մեծ հետաքրքրութեան առարկայ դարձած են հանրութեան, և ասոր համար գանդատ կը յայտնեն անգլիերէն լեզուով, զոր օտար լեզու ըլլալով միայն կը խօսին։ Ռուսք շատ կը զարմանան եղեր որ, կ'ըսէ Թղթակիցը, ինչպէս կ'ըլլայ որ սասկի պարզիկ մարդիկ կրնան մրցիլ հսկայ Ռուսերուն հետ։

*** Բեքինէ հեռագիր մը կ'ըսէ.— Ֆրանսական պահակախումբին հրամատար հազարապետ Լառիվ յարձակում կրեց հինգ չինական զօրքերէ, որոնց արձակած գնդակները սակայն չկրցան վիրաւորել։ Ֆրանսական դեսպանը անմիջապէս գոհացում պահանջեց, և չինական կառավարութիւնը իսկոյն զօրավար մը ղրկեց ներում խնդրելու դեսպան Մ. տիւ Պոլէ։ Բարձրաստիճան չինացի սպայ մըն ալ հազարապետ Լառիվի մօտ գնաց ներում խնդրելու, և արտաքին գործոց նախարարութիւնը յայտարարեց թէ պատրաստ է ներման համար ստորագրուած նամակ մը ղրկել։ Զինական կառավարութիւնը որոշեց գլխաւոր յարձակողը ենթարկել գլխատութեան մէկ ատիճան վար պատիժին, մնացեալ չորս զինուորներն ալ առաջինէն մէկ ատիճան նուազ ծանր պատիժ։

*** Թօքիոյի մէջ ուրախութիւնը մեծ է Մեծին Բրիտանիոյ թիպէթեան արշաւանքին յաջողութեան համար։ Ասով, կ'ըսեն, ամրացած կ'ըլլայ Զինաստանի հողային ամբողջութիւնը, և Զինաստան ալ շատ գոհ է այս նոր կարգադրութենէն։ Նիքի-Նիքի դիտել կուտայ թէ Թիպէթի մէջ բրիտանական յաջողութիւնը գլխաւորաբար պէտք է վերագրել Պատերազմին, որ գրաւած է Ռուսիոյ ամբողջ ուշադրութիւնը։

*** Խարպինէ ռուսական հեռագիր մը կը յայտարարէ թէ զօրավար Ռուրբաքինի մեծ զօրահանգէս մը կատարեց Մուքդէնի մէջ, և զինուորները առոյգ և յարմար վիճակի մէջ գտան թշնամիին դէմ ելնելու դարձեալ։ Ճարոնցիք կ'աշխատին ռուս վերջապահները Թիլինկ քշել։ Ճարոնցիք հակամէտ չեն Մուքդէն մտնելու, այլ Թիլինկ կ'ուզեն երթալ, որովհետեւ Մուքդէնի կլիման խիստ հակառողջ է։

ԴԷՊԻ ԱԼՊԵԱՆՆԵՐԸ. — Իտալացի Սբէլիթէրինի օդանաւորդը յաջողեցաւ օդապարիկով անցնիլ Ալպեանները։ Եուէնֆրաուտ, Պրայթհօրնի, Պլումլիսալբի և Ուիլչթրուպէլի մայրուղիները անցնելէ յետոյ, դէպի Վալէ ուղղուեցաւ, բայց մէկէն ի մէկ ամպերով շրջապատուեցաւ, այնպէս որ չէր կրնար ուղղութիւնը գտնել։ սկսաւ Պէրնի կողմը յառաջանալ, զառիթափի մը դէմ։ Այն ատեն հարկ եղաւ օդապարիկը վար իջեցնել, ինչ որ առանց արկածի տեղի ունեցաւ։ Օդապարիկը 6000 մէթր կրցած էր բարձրանալ։ Զէրոյէն 5 ատիճան վար ցրտութիւն կը տիրէր այդ բարձրութեան մէջ։ Օդանաւորդները դիտեցին փառաւոր ու ահեղ տեսարանը գագաթներու, անդունդներու և ստանարաններու, ուր կը թաւալին ձիւնակոյտերը։ Բազմաթիւ լուսանկարներ քաշեցին այս տեսարաններէն։

ԵՐԿՈՒ ՕԹԱ, 85 ունկի, կշռող զուտ ոսկիի կտոր մը գտնուեցաւ Քլօնտայքի ոսկեհանքերուն մէջ։ Այդ ոսկիի կտորը որ ցուցադրուած է Տօսըն Սիդիի քաղաքային պաշտօնատան մէջ՝ առաջարկուած է Էտուարտ թագաւորին նոր թագ մը շինել, բրիտանական տէրութեան միւս կողմերէն բերուած ուրիշ մետաղներով ու գոհարներով զարդարելով զայն։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ ՎԱԳՐԵՐԸ. — Հնդիկ կառավարութեան կողմէ հրատարակուած վերջին վիճակագրութիւնը այսպէս ցոյց կուտայ թէ, 1903ի վագրերը շատ աւելի քիչ մարդիկ լափած են քան նախորդ տարիներու մէջ։ Գանատայի, Հասանկէոպատի և Ռէբուրի գաւառներուն մէջ 59 հոգի զոհ գացած են, փոխանակ 100 միջին թիւին։ Արջառներէն 5938 հատ լափուած են վագրերու կողմէն, փոխանակ 4620ի։

ԼՈՒԻ ՐՈՇՈՒՏԻ արձանը սմերիկացիք չենած և կանգնած ըլլալով Բլիվէլենտի հանրային պարտէզին մէջ, Մաճառներն ալ ձօրճ Ուաշինկդընի արձանը պիտի չենեն և կանգնեն Բէլթայի մէջ։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՒ ԱՐԿԱԾ.— Ֆէրրարէի կայարանէն քանի մը քիլոմէթր հեռու պատահած երկաթուղիներու ընդհարումը կարծուածէն աւելի զոհեր պատճառած է։ Վերջին հեռագիրները կը ծանուցանեն թէ վեց հոգի մեռեր ու 17 հոգի վիրաւորուեր են։ Աղէտը կը վերագրուի մեքենավարին, որ վայրաշարժը հնոցպանին ձեռքը ձգած էր։ Այս վերջինը վայրաշարժին մեքենականութեան տեղեակ չըլլալով, չէր կրցած զսպանակները գործածել ժամանակին։ Մեքենավարը ձերբակալուեցաւ։ Երեք վագոն այրեցան, որոնց մէջ գտնուած նամակներն ու արժեթուղթերը փճացան։ Երկաթուղիին գիծը գոցուած է, ու հեռագրական գիծերը խզուած են։

ՕԴԱՆԱՒՈՐԴ կոմս Զէբէլին գերման կառավարութենէն արտօնութիւն ստացած էր պարգեւաւոր վիճակահանութեամբ հանգանակութիւն մը բանալու, հասոյթը ղեկավարուող նոր տեսակ օդանաւի մը շինութեան յատկացնելու համար։ Արդէն 10000 սգէրլին հաւաքած է այս կերպով, և առաջիկայ ամառ օդին մէջ պիտի բարձրանայ իր նորաձեւ օդանաւով, որ 80 ձիու ուժ չարժիչ մեքենայ պիտի ունենայ, և ուղղուած կողմը պիտի երթայ ղեկով։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԳՈՒՔՍԿԱ ԵՒ ՃԱԲՈՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄ

ԲՈՐԹ ԱՐԹՈՒՐԻ ՎՐԱՅ ՅԱՐՁԱԿՈՒՄԸ

ԲԵԹԵՐՍԳՈՒՐԳ, Սեպտ. 25.—Զարը ինքնագիր նամակով մը Մանչուրեան երկրորդ բանակին հրամատար կ'անուանէ Զօր. Կրիբէնպէրկը, իբրեւ գործակից Զօր. Ռուրբաքինի։

—Զօր. Ռուրբաքին երէկուան թուով կը հեռագրէ Զարին.—«Ո և է փոփոխութիւն չկայ մեր բանակին բովանդակ ճակատին վրայ։» Զօր. Սախարով ալ երէկ հեռագիր մը ուղղած է ընդհ. Սպայակոյտին, որով բացարձակապէս նոյն բանը կ'ըսէ։

ԹՕՔԻՕ.—Կը կարծուի թէ, կ'ըսէ Ռիւդէր, Ճարոնցիք ամսոյս 19էն ի վեր Բորթ Արթուրի պաշտպանութեան երկրորդ գծէն վեց ամրոցներ գրաւած են։ Հետեւապէս բերդաքաղաքին առաջի յոյսն ալ ելցած է։

ԶԻՆՈՒ.—Տաղնիէ հասնող շոգենաւ մը, որ Սեպտ. 19ի յարձակման վրայ յաւելուածական լուրեր կը բերէ, կը պատմէ թէ կռիւները 50 ժամէն աւելի տեւեցին, որոնց արդիւնքը եղաւ Ճարոնցիներուն համար երկու կամ երեք յաւելուածական ամրոցներու գրաւումը։ Ռիքվանչայի մօտ։ Այս կռիւներուն մէջ Ճարոնցիներուն կորուստները բաղդատաբար թեթեւ եղան։

ԼՈՆՏՈՆ.— Զիֆուէ կը հեռագրուի թէ Մուքդէնի վրայ ճարոնական բանակին յարձակումը վաղը (երէկ) տեղի պիտի ունենայ։

Ճարոնցիք, Սեպտ. 19էն ի վեր, Բորթ Արթուրի դէմ յարձակումներու միջոցին, պաշտպանութեան ներքին գիծէն 6 ամրոցներ գրաւեցին։ Թօքիոյի մէջ կ'սպասուի որ Բորթ Արթուր այսօր վաղն անձնատուր ըլլայ։

ԲԱՐԻԶ.— Ուէյ-Հայ-Ուէյէ կը հեռագրուի թէ ֆրանսական զինուորական կցորդ հարիւրապետ Քիվէրվիլ և իր պաշտօնակից՝ գերման զինուորական կցորդը դեռ Բորթ Արթուր կը գտնուին։

Ռիւդէր կը ծանուցանէ թէ դեռ ո և է ծանր կռիւ չէ մղուած Մուքդէնի կողմը։ Ցառաջապահի պարզ ընդհարումներ տեղի ունեցած են։ Ճարոնցիք օգնական զօրաց ժամանելուն կ'սպասեն։

ՏՐԷՋՏԷՆ.— Սաքսոնիոյ թագաւորին վիճակը շատ ծանրացաւ։ կը վախցուի որ աղետաւոր վախճան մը ունենայ։

ՎԻԵՆՆԱ, 25.— Եգիպտոսի Խիվը Կ. Պոլիս մեկնեցաւ։

ԻՐԲՈՒԾԿ.—Շուրջպայքլեան երկաթուղիին բացումը այսօր կատարուեցաւ։

ԲԱՐԻԶ.— Սելանիկի ֆրանսական տիւ պատաս Մ. Սդէկ ընդհ. հիւպատոսութեան բարձրացաւ, բայց իր պաշտօնին վրայ պիտի մնայ։

ՊԵԼԿՐԱՏ, 15.— Թագաւորին օծումը Զիքայի վանքին մէջ տեղի պիտի ունենայ Հոկտ. 9ին։

ՆԱԲՈՒԼԻ, 26.— Վեսուվ հրաբուխը կը շարունակէ սաստիկ բորբոքիլ։ Հրեղէն նիւթեր կ'արձակէ մեծ բարձրութեամբ։ Ատամնաւոր Երկաթուղիին վերին կայարանը այրեցաւ։ 13 ժամուան մէջ 1844 բուռն պայթիւններ պատահեցան։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԿԻԼԻԿԻՈՅ ՇՆՈՐՀԱՁԱՐԴ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻՆ ՊՕԼԻՍ ԺԱՄԱՆՈՒՄԸ

Այս առտու ժամը մէկին Լոյտի Մարիա-Թերեզա շոգենաւով մայրաքաղաքս կը ժամանէ Ն. Ս. Օծութիւն Կիլիկիոյ Շնորհազարդ Ս. Հայրապետը, որուն ընդառաջ երթալու պաշտօն ունեցող անձնաւորութեանց յատուկ հրաւիրագրեր ղրկուեցան Պատրիարքարանի կողմէ՝ այս առտու ժամը 12ին Զալթիոյ խորհրդարանը ներկայ գտնուելու, ուրկէ պիտի երթան քարափ։

Մեր երեկի թիւով մանրամասնօրէն գրած էինք ընդունելութեան ծրագիրը որ նոյնութեամբ պիտի գործադրուի այսօր։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ երէկ Իւսկիւտարի Ս. Կարապետ եկեղեցիին մէջ կանանց յատուկ քարոզ մը խօսելէ ետք ուղղակի իր Բերայի բնակարանը վերադարձաւ։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը շաբաթ օր այցելութիւն տուաւ Կրօնի տեսուչ Զիվէր Պէյի։

ՀԱՑ - ՀՌՈՄԷԱԿԱՆՆԵՐԻՆ. — Կ. Պատրիարքի ընտրութեան առթիւ գաւառական 17 եպիսկոպոսներ մայրաքաղաքս ժամանած էին, որոնցմէ կը մեկնեմ էին, ընտրութենէն անմիջապէս ետք. մնացեալ եպիսկոպոսները և քարտուղար Մալաթիոյ վարդապետ ուրբաթ օր արժանացան կայսերական Օսմանիէ և Մէճիտիէ պատուանշաններու։ Ուրբաթ կայսերական Պալատին մէջ Պատրիարքարանի գործակատար Շեհրլեան Յովսէփ էֆ.ի յանձնուեցաւ պատուանշանները, որ պատիւ ունենալ զանոնք բերելու Պատրիարքարան։ Հայ-Հռոմէականաց Կ. Պատրիարք Տ. Սապպաղեան Սրբազան Պատրիարքարանին սալոնին մէջ, յիշեալ եպիսկոպոսներուն, ազգային երեւելիներուն և Պատրիարքարանի պաշտօնէից ներկայութեանը բարեմաղթութիւններ ըրաւ Վեհ. կայսեր արեւշատութեանը համար, և իր իսկ ձեռքով կախեց պատուանշանները եպիսկոպոսներու կուրծքէն։ Այս առթիւ Յովսէփ էֆ. Շեհրլեան բանախօսութիւնով մը ի վեր հանեց Վեհ. Կայսեր՝ Հայ-Հռոմէական հասարակութեան առատաձեռնած շնորհները և սրտաբուղխ բարեմաղթութիւններ ըրաւ Ն. Կայս. Վեհափառութեան արեւշատութեանը համար, որուն ներկաները ձայնակցեցան ամէնքներով։ Յետոյ պատուասիրութիւններ եղան ներկաներուն, որոնք եպիսկոպոսները չնորհաւորեցին Կայս. այս Բարձր շնորհին առթիւ։

ԱԶԴ.—Պատիւ ունիմ ծանուցանելու թէ մեր գրատունը Դուրեան գործակալութեան հետ ոչ է առնչութիւն չունի և ոչ ալ իրաւունք մէկզմէկու անունով գործ և դիմում ընելու։

11 Սեպ. 1904

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԷՍԿԻՇԵԱՆ

ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ ԱՌԹԻՒ

ՏԵՍՈՒՉՆԵՐՈՒ ՅՈՒՍԱԾ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Տէր խմբագիր

Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյ կողմանէ, 1903—1904 դպրոց. տարւոյ Շրջանաւարտներու մասին Ձեր Թերթին միջոցաւ հրատարակուած յայտարարութեամբ ծանուցուած է թէ մեր վարժարանին ութը շրջանաւարտներէն մին չէ յաջողած քննութիւններուն մէջ։ Սխալ մըն է սակայն զոր կը փութանք ուղղել՝ խնդրելով որ անկիւն մը չընդունիք գրոյս։

Մեր վարժարանը, վերջացող չորս չրջանին մէջ ունէր ԵՕԹՀ չրջանաւարտ միայն որոնց ամէնն ալ —թնչպէս իբեանց անուանեարեան յայտնի է— յաջողած են աւարտական քննութեանց մէջ։

ՈՒԹԵՐԲՈՐԴԸ, որ անյաջող ելած է դժբախտաբար, մօտակայ Թաղի մը վարժարանին Տեսչութենէն յատուկ պաշտօնագրով ղրկուած էր մեզի՝ քննութիւններն անցնելու համար մեր աշակերտաց հետ։

Ու այս պարագան արդէն որոշապէս յիշատակուած է Տեղեկագրին մէջ զոր Քննիչ Ծանձնաժողովը, քննութեանց արդեանցը հետ, յղած է Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյ։

Եւ մանաւանդ, ապագային ոեւէ չփոթութեան տեղի չի տալու համար, այն ուբերորդին պարտականութեանց թղթերուն վրայ զատ զատ նշանակած ըլալով իր պատկանած վարժարանին անունը, կը ցաւինք որ դարձեալ չենք կրցեր հանիլ մեր նպատակին։

Տեսուչ
Ներսէսեան-Էջմոնեան վարժարանին
Գ. Ա. ՄԱԼԱԹԵԱՆ

Սկիւտար Իճաստիէ, 12 Սեպտ. 1904

* * *

ԳՈՒՄՐԳԱԲՈՒԻ ԴՐՍԻ վարժարանին Տեսուչ Մկրտիչ էֆ. Կարապետեան պաշտօնապէս կը հաղորդէ մեզի թէ այս տարուան չրջանաւարտից քննութեան ներկայացուած աշակերտները վեց հոգի են որոնց երկուքը միայն չեն յաջողած և թէ յաջողածներէն մին՝ Գ. Ցարուհին ճերրտեան սխալմամբ մայր վարժարանի աշակերտներուցանկին մէջ արձանագրուած է՝ Ուսումնական խորհրդոյ պաշտօնական յայտարարութեան մէջ։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԿՆՈՔՆԵՔ

Կիրակի, Կեսրկ փաշայի Ս. Յովհաննէս եկեղեցիին մէջ մկրտուեցաւ Տիսիզեան Յովհաննէս էֆ.ի զաւակը, ՍԱՐԳԻՍ ՏԻԼՍԻԶԵԱՆ, կնքահայր Տիգրան էֆ. Տիլսիզեան, Մկրտող քահանան է Տ. Կարապետ հայր Սահակեանեան, Մայր եկեղեցոյ քահանաներէն։

×

ԱՆԱՑԻՍ-ԱՐԱՔՍԻ.— Դուստր Հայր բարձուր էֆ. Քէրիմեանի . մկրտուած Մայր եկեղեցիի մէջ. կնքահայրութեամբ Նշան էֆ . Գարագաշեանի։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

26 Սեպտ. 1904

Ֆրանս. 3% Francais)	97 85
Ռէժի (Tab. Turcs)	389 —
Օսմ. Միացեալ (R. Nv. Unif.)	86 65
Երկաթուղի (Lots Turcs)	127 —
Պանք Օթթ. (Banque Ott.)	583 —
Թրանսվալ (Transvaal)	87 —

ՐԷՍՄԻ

ԹԷՎՖԻՀԱԹ

Խաղինէի Խասսի Շանանէ էմլաքը Հիմայուն սէնէտաթ մէմուրը սաաա. Բաղըզ պէյ էֆ. հաղրէթլէրինէ Թէրֆիէն ըիւթպէի Ուլա սընքիը էվվէլի,

Հիւանը խրամէթինէ մէպնի էրդաքը սաաքէրիյէ միւթէատհիւալէրինէն սաաա. Իլիսա պէյ էֆ. հաղրէթլէրինէ Թէրֆիէն ըիւթպէի Ուլա սընքիը էվվէլի Թէվֆիհ պաւյրուլմուշ տրը։

ՆԸՇԱՆ

Հիճազ թիմաւր եուլը խասրէսի միւտիրի սաաա. Մէհմէտ բաշա հաղրէթլէրինէ պիրինճի ըիւթպէէն Մէհմիտ,

Հիւանը խրամէթ վէ ղայրէթինէ մէպնի Մէքթէպը Թըպիէի Շանանէ միւտիրի էրքեանը հարպիէ միրելիվալարընան սաաա. Մէհմէտ Զէքի բաշայա թէպիրէն պիրինճի ըիւթպէէն Մէհմիտ Նըշանը զիչանլարը իհսան պաւյրուլմուշ տրը։

"ՄԱՆԶՈՒՄԷ„Ի ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆԸ 72

ԴԱՆԲԼ ՓՈՂՈՑԻՆ ՈՃԻՐԸ

Թարգմաւեց
ԺԻՐԱՅԵՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ

ԼԳ

ՃԱՄԲՈՒ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ

—Ի՞նչ ընենք, ապրուստ ճարելու է ըսաւ երգէտնարը։ Աւելի կը սիրեմ սուտերոտ տեղերը և Թուչուններուն ճիվճիվը բայց ասոնք փոր չեն կըշտացներ։ Այս տեղուանքը կը պատիմ, որովհետեւ գինեպանն է որ մեր փորը կը կշտացնէ։

—Դաւաթ մը գարեջուր կը խմէ՞ք մեզի հետ։

—Ասիկա չի մերժուիր, կը բաւէ որ առանց խաչուելու հասնինք գինետուն։

—Նայեցէ՛ք պոռաց Քասդրօ, ի՞նչ է աս։

—Ի՞նչ է, հարցուցին միեւնոյն ատեն Շանբրնուա և երգէտնարը։

—Տեսէք հո՛ւնա, ճամբուն մէջտեղը։

—Բայց մարդ մըն է, պոռաց երգէտնարը։

—Անհաւատիկ մէկը որ չի վախնար արեւին հարուածներէն։

Արդարեւ մարդ մըն էր որ ճամբուն մէջտեղը պառկած էր, երեսը քարտայտակին վրայ և յարդէ լայն գլխարկ մը գլուխը բոլորովին գոցած։

—ԵԹԷ հոնկէ վերցնենք ի՞նչպէս կ'ըլլայ, ըսաւ Շանբրնուա։

—Ի՞նչ հարկ կայ, պատասխանեց Քասդրօ։ Տուներուն երկայնքը բթաչափ մը իսկ ստուեր չկայ։ Եւ յետոյ, ժամանակ չունինք։

Կանգ չառին։

—Շուտով պիտի հասնինք, հարցուց ոստիկանը Շանբրնուայի։

—Երկու վայրկենէն։

—Ուրեմն խանութը ասկէ տեսնելու է։

—Ցեսէք, հունա է, ձախ կողմը, դեղին ներկուած սա փոքրիկ խանութն է։

—Այն ատեն փութացնենք քայլերնիս։

Քասդրօ կը կեղծեր մաքի հանդարտութիւն մը զոր այս միջոցին հեռի էր ունենալէ։

Նպատակին հասնելու պահուն, խորունկ յուզման մը մատնուած էր։ Կը յիշեր որ Լաժ և իր խումբը փախած էին Միլօրայի ձեռքէն և խորհելով այն յանդգնութեան և խորամանկութեան վրայ, որոնց ապացոյցը տուած էին այս միշտ անբացատրելի մնացած փոքրաւեց այս պաշտօնին մէջ։ Երկմտելու նախարար եղած ատեն, կատարեալ ձեռնհասութիւն ցուցուց պիւռօճէի խընդիրներու մէջ։

ՃԱՄԲԱՆԵՐՈՒ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆ.— Քաղաքապետ Ըրսվան փաշա հրաման տուած էր կառագնաց ճամբայ մը շինել Խասգիւղի և Գասսմ Փաշայի միջև, որպէսզի քաղաքին և ոսկեղջիւրի կարեւոր մէկ արուարձանին միջեւ կառքի հաղորդակցութիւնները դիւրանան։ Այս աշխատութիւնները որոնք երկուամիսէ ի վեր սկսած էին, քիչ առենէն պիտի լրանան։ Մօնիդէօռ խսսելով այս առթիւ, կը յայտարարէ թէ կարեւոր աշխատութիւններ կը տարուին նաև Բերայի զանազան փողոցներուն մէջ, զանոնք ընդարձակելու և մաքրելու համար։

ԳԵՐՄԱՆ ՍԷՆՏԻՐԱ մը մենաշնորհ խնդրած էր Պոլսոյ և Բէօսթէնէքի միջեւ հեռագրական ընդհանուր պարան մը զետեղելու։ Վիեննական թերթ մը կ'ըսէ թէ այս արտօնութիւնը շնորհուած է։

ԴՐՈՇՄԱՏՈՒՐԻՆ նոր Կանոնագրին համաձայն, խաղի թուղթերուն վրայ դրոշմ պիտի փակցուի։ Եւրոպական գործարաններուն երկաթ ամիս պայմանաժամ տրուեցաւ որպէսզի խաղի թուղթերուն վրայ դրոշմաթուղթ փակցնեն։ Մինչեւ այն ատեն օսմ. մաքսատունները հասած խաղի թուղթերուն ծրարներուն վրայ որոշեալ դրոշմաթուղթը պիտի փակցուի, առանց մի առ մի բանալու։

ԳԱՒԱՌԱՑԻՆԵՐՈՒ ՕՍՄԱՆԻԵՆ ԹԷՂԹԷՐԷՆԵՐԸ.— Կայս. Նախանձեռու բնակիչներէն անոնք որ առեւտրական նպատակու Պոլիս եկած են, երբեմն իրենց բնակած թաղերու Իմամներէն իլմուխապէր առնելով, նոր Օսմանիլէ Թէղգէրէսի կը հանեն, ինչ որ լաւ մը զեղծումներու ցեղի կուտայ։ Ներքին գործոց Նախարարութիւնը այս զեղծումներուն վերջ տալու համար, որոշեց թէ այսուհետեւ պէտք չէ իլմուխապէրներու վրայ Օսմանիլէ Թէղգէրէ տալ ո՛չ նոր և ոչ ալ կորսըւածին տեղ, այլ պէտք է նախապէս քննել հասկնալ թէ իրենց ծննդավայրի մարդահամարի տոմարներուն մէջ արձանագրուած են թէ ոչ, և ապա Թէղգէրէ տալ։ Իսկ եթէ ամուսնութեան և այս կարգի ստիպողական պարագաներու համար է, առժամեայ բուսուլյա մը պէտք է տալ, և օրինական գործոնութեանց լրանալէն ետքը և ծննդավայրէն եկած պատասխանին վրայ պէտք է յանձնել Օսմանիլէ Թէղգէրէն։

ՋԵՂՏ ՊԱՇՏՕՆԵԱՑ.—Ճիսրի Մուսթաֆա-Փաշայի գայմգամ Էօմէր Ասաֆ էֆ. բարձրագոյն հրամանաւ դատաստանի ենթարկուեցաւ իր ապօրէն գործադրութեանցը համար։

ԻԶՄԻՐԼԻ եկեղեցիներուն դէմ գրուած զգուշական միջոցները ջնջուեցան, Առողջապահական խորհուրդին որոշումով։

ԼՈՆՏՈՆԻ Օսմ. դեսպան Միւդիրիս փաշա անցեալ Բշ. երկար տեսակցութիւն մը ունեցեր է արտաքին գործոց նախարար Լորտ Լէնսդաունի հետ։

ԵՂՄԷՆԻ ՆՈՐ ԿՈՒՍԱԿԱԼԸ.—Եմէնի նոր կուսակալ Թէվֆիք պէյ Սեպտ. 3ին, Սանաա հասած է, ոչ կեղբոնն է կուսակալութեան և ընդունուած է մեծ պատիւներով։

ՊԷՐԼԻՆԷՐ ԹԱԿԷՊԼԱԹ լրագրին Թղթակից Մ. Էտուառ Միկինա, որ Հիճազի երկաթուղիին բացման-հանդէսին ներկայ գտնուող պատուիրակութեան կ'ուղեկցէր, առջի օր Պոլիս հասաւ։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ գիծ մը պիտի հաստատուի Թուրքալալիկար սահմանագծին և Հաճի Տանիլմէնտ գիւղին վրայ գտնուած երկաթուղիին կայարանին միջեւ։

ԾԱՂԿԱՒՏ ծագած է Բերայի մէջ, Բաքաղ Քէօբրիւի և Եէնիչէհիրի կողմերը։

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻ ընկերութեան անչարժ կալուածները և ախոռները զերծ պիտի մնան տուրքէ։

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.— Սելանիկի մէջ ոստիկան զօրաց յատուկ սենեակ մը բացուեցաւ։ Այս սենեակը պիտի զբաղի Ռումէլիի ոստիկան-զօրաց վերակազմութեան պատկանող գործերով։

—Մանասթիրի ոստիկան-զօրաց վարժարանը բացուեցաւ։

ՊԱԼԸՐԷՍԷՐԻ ճարտարապետներէն Աւետիս ազայի Ե. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհուեցաւ։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ նահանգին Քիրմասթի գաւառակին չրջակայքը գտնուած ճանճային քնդարձակ տեղերը մաքրելով, մշակելի հողերու վերածելու համար երեսունըհինգ տարուան մենաշնորհ խնդրեց Բէուֆ էֆ. անուն անձ մը։ Այդ աղերսագիրը յանձնուեցաւ ձեռնհաս պաշտօնարանին։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ կանոնագիրը կը տրամադրէ որ մարդահամարի ատեն իւրաքանչիւր անհատ յայտարարութիւնը լսուելով, ըստ այնմ կատարուին արձանագրութեան գործողութիւնները։ Ձեռնհաս պաշտօնարանը, նկատողութեան առնելով օրէնքին այդ տգամագրութիւնը, որոշեց որ իմամները ու մուխթարները, մարդահամարի գործողութիւնէն երեք օր առաջ պատկանեալ պաշտօնեաներու կողմէ արուելիք պաշտօնագիրներու վրայ, հարկ եղած զեկոյցը ընեն ժողովուրդին։

ՈՒՍԵՒՆԿԹԸԿԻ Օսմ. դեսպանատան զինուորական կցորդը՝ հեծելազօրքերու դերագնդապետ Ազիզ պէյ ներկայ պիտի գտնուի ամերիկեան ռազմաֆորձերուն որոնք աշնան պիտի կատարուին։

ԼԻԲԻՏ (Պէլճիքա) առեւտրական ու արհեստագործական արուեստանոցներուն մասնակցելու համար հրաւէր ուղղուեցաւ օսմ. Կայս. կառավարութեան։

ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ.— Կայս. Իրատէ մը հրամայեց խաղող բաշխել բոլոր զինուորներուն։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Իզմիրէն կը գրեն թէ, վերջին չորքօրէ, երեք զինեալ աւազակներ յարձակեցան Ռունճագ գիւղը հաստատուած Մէհմէտ Ալի անուն երեւելիի մը ագարակին մէջ և սպառնացան ագարակատիրոջ՝ որպէս զի 500 ոսկի յանձնէ իրենց։ Ագարակատէրը մերժեց զայն, ապրը վրայ չարագործները սպանեցին զայն և ծանրապէս վիրաւորեցին անոր մայրը և մօտը եղողները։ Եւ սակայն, տեղական իշխանութիւնը իմանալով այս դէպքը, անմիջապէս ոստիկան-զօրքեր ղրկեց չարագործները հալածելու համար։ Թափթիկներէն ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ աւազակներուն ամէնքն ալ ձերբակալուեցան։

—Քրէք-Քիլիսէի չրջակաները ասպատակող աւազակախումբին, պէտք։ Մուրթազա ֆերբակալուեցաւ։ Այս աւազակը որ հինգ տարի առաջ ձերբակալուած և 5 տարուան տաժանելի աշխատութեան դատապարտուած էր, յաջողած էր փախչիլ բանտէն։

ՓՈԹՈՐԻԿ.—Քանի մը ջրերէ ի վեր կասպիկ փոթորիկ կը տիրէ Սև Յովսէ մէջ։ Օտէսայէն կը տեղեկացնեն թէ շատ մը չոգենաւեր դժուարաւ ապաստան կրնան գտնել նաւահանգստին մէջ։

ՊՈՂՉԱՃԻ ԿԻՆԵՐԸ.— Այս կիները իրենց պղչաները պարպելու չափ ալ դայն լեցնելու տեղը կունենան, երբ միամիտ տանտիրուհիներ գտնան իրենց դէմ։ Անցեալ օր Իսկիւտար Թուրք պաշտօնեայի մը տունը կը մտնայ ասանցմէ մէկը և տանտիրուհիին կը ներկայացնէ շատ մը ապրանքներ. տանտիրուհին պղչանը կնոջ ցոյց տուած ապրանքներէն մէկ քանի կտոր ամուսնոյն յայտնելու համար վեր կելլայ և վերադարձին մեծ զարմացումով կը տեսնայ որ, պղչանի կինը, տեղեակին խուստին մէջ, շատ մտահոգ էր։ Սակայն, լրջօրէն խորհելով, անկարելի էր տարակուսիլ յաջողութեան վրայ։ Արդարեւ այս անգամ Լաժ ինք էր որ ժամադրութիւն մը տուած էր։ Եւ շատ հզոր չան մը ունէր Շանբրնուայի ապատելու, և որով անոր դարձէն առաջ չէր կրնար փախչիլ։ Ուրեմն անկարելի էր, ամէնէն ցաւալի ենթադրութիւնները ընդունելով իսկ, որ Լաժ փախչէր իր ձեռքէն։ Հինգ վայրկեան չքաշած, Տիկին Ռընոի սպանիչներէն մին պիտի ձերբակալէր։ Ժամէ մը առաջ հետ պիտի մտնէր ոստիկանութեան պաշտօնատունը, և իր չնորհիւ, այս ծանր ու դժուարին գործը վերջապէս պիտի լուծուէր։

Գինեասունէն լիսուն քայլ հեռու էին։

(Շարունակելի)

ՆԵՐՔԻՆ

ԱԹԷՆՔԻ ՕՍՄ. ԴԵՍՊԱՆ Բիֆաթ պէյ, որ Պէրլին կը գտնուէր, Պոլսոյ ճամբով պիտի դառնայ իր պաշտօնատեղին։ Դեսպանը քիչ մը ատեն Պոլիս պիտի մնայ իր անձնական գործերուն կարգադրութեան համար։

ՎԵՀԱՊԵՏՆԵՐՈՒ ՄԻՋԵՒ.— Վեհ. Սուլթանը շնորհաւորական հեռագիր մը ղրկեց Սերպիոյ Բէթար թագաւորին, անոր թագադրութեան հանդէսին առթիւ։ Բէթար թագաւորը փոխադարձ շնորհակալութեան հեռագիր մը ղրկեց Վեհ. Սուլթանին։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Պետական խորհուրդը յառաջիկայ հինգշաբթի պիտի ուսումնասիրէ մաքսային խնդիր մը։ Պիտի հաստատուի թէ թղթատարական ճամբով արտածուած թանկագին իրեղէնները մաքսատուքի պիտի ենթարկուին թէ ոչ։ Այս խորհրդակցութեանց պիտի մասնակցի օսմ. նամակատուններու ընդհանուր քննիչ Ատա պէյ։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐ.— Պետական խորհրդի անդամ Թունուզլու Մահմուտ փաշազատէ Ասմէտ պէյ ծրագիր մը մատոյց Մեծ-Եպարքոսին, որով հասոյթի կարգ մը աղբիւրներ կը ցուցնէ Կայս. Գանձուն համար։ Այս ծրագիրը պիտի ուսումնասիրուի ելմտական Բարձր Ծանձնաժողովին կողմէ։

—Պարթքնի նախկին նախագահ Մէհմէտ Հաշիմ էֆէնտի եւ ծրագիր մը ներկայացուցած է որով կը յայտարարէ թէ տարեկան հինգ հարիւր հազար Օսմ. ոսկի հասոյթ մը ապահովելու միջոցը գտած է, Հիճազի երկաթուղիին և զինուորական հանդերձանքներու վարչութեան համար։

ԳԻՏԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐՈՒԹԻՒՆ. — Գերմանական դեսպանատան խնդրանքին վրայ, Բ. Դուռը հրամայեց Գոնիաի իշխանութեանց, պահանջուած դիւրութիւնները տալ հնագէտ Մ. Բաուլ Միխլի որ գիտական ճամբորդութիւն մը պիտի կատարէ Գոնիաի նահանգին և Սպարթայի մէջ։

ՏՈՒՐԲԵՐՈՒ ԴԱՆՁՈՒՄԸ.— Մեծ Եպարքոսութիւնը յանձնարարած է ելմտական իշխանութեանց՝ պիւտճէին մէջ որոշուած ծախքերէն դուրս և է վճարում չընել։

ԲԱՐՁՐ. ԽՏԻՎԸ.— Եգիպտոսի Բարձր. Խտիվը որ Վիէննա կը գտնուէր, այսօր մայրաքաղաքս կ'ըստպասուի Արեւելեան Ճեպընթացով։

ԿԱՑՍ. ԻՐԱՏԷ մը հրամայեց որ ամէն չաբթաս, ուրբաթ օրերը երկու ոչխարներ զենուին Հասէքիի կանանց հիւանդանոցին մէջ։

Մ. ԲՈՒԱՆԹԱՌ.— Ֆրանսայի նախկին ելմտական նախարար Մ. Բուանքառ երէկ, Պոլիս ժամանեց Լայտի շոգենաւով։ Մ. Բուանքառ քաղաքական փայլուն ասպարէզ մը ունեցած է։ 45 տարեկան է հիմա և այսօր ծերակուտական։ Գրական և իրաւաբանական ուսումնասիրութիւններու մէջ մը խորճանելէ յետոյ, օրագրութեան մէջ մտած է և ատեն մըն ալ պաշտօնավարած է Մ. Ցէվէլիի դահլիճին մէջ որ յետոյ եղաւ արտաքին գործոց նախարար։ 1886ին էր որ Մէօզ գաւառէն երեսփոխան ընտրուեցաւ։ Զանազան պաշտօններէ ետք, վերջին տարին ալ ծերակոյտի անդամ կարգուեցաւ և խիստ կարեւոր տեղ մը գրաւեց անոր մէջ։ Պայծառ եւ յստակ միտք մը ունենալով, ըլլալով միանգամայն պերճախօս ատենաբան, դատաբաններու մէջ նշանաւոր փաստաբան հանդիսացաւ։ 1893ին Տիւբիւրի և 1895ին Ռիպոի դահլիճներուն մէջ երկու անգամ կրթական նախարար անուանուեցաւ և աչքառու դերք մը խաղցաւ։ Ֆրանսական ոստիկան-զօրաց յատուկ սենեակ մը բացուեցաւ։ Այս սենեակը պիտի զբաղի Ռումէլիի ոստիկան-զօրաց վերակազմութեան պատկանող գործերով։

—Մանասթիրի ոստիկան-զօրաց վարժարանը բացուեցաւ։

ՊԱԼԸՐԷՍԷՐԻ ճարտարապետներէն Աւետիս ազայի Ե. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհուեցաւ։

ՊՐՈՒՍԱՅԻ նահանգին Քիրմասթի գաւառակին չրջակայքը գտնուած ճանճային քնդարձակ տեղերը մաքրելով, մշակելի հողերու վերածելու համար երեսունըհինգ տարուան մենաշնորհ խնդրեց Բէուֆ էֆ. անուն անձ մը։ Այդ աղերսագիրը յանձնուեցաւ ձեռնհաս պաշտօնարանին։

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐԻ կանոնագիրը կը տրամադրէ որ մարդահամարի ատեն իւրաքանչիւր անհատ յայտարարութիւնը լսուելով, ըստ այնմ կատարուին արձանագրութեան գործողութիւնները։ Ձեռնհաս պաշտօնարանը, նկատողութեան առնելով օրէնքին այդ տգամագրութիւնը, որոշեց որ իմամները ու մուխթարները, մարդահամարի գործողութիւնէն երեք օր առաջ պատկանեալ պաշտօնեաներու կողմէ արուելիք պաշտօնագիրներու վրայ, հարկ եղած զեկոյցը ընեն ժողովուրդին։

ՈՒՍԵՒՆԿԹԸԿԻ Օսմ. դեսպանատան զինուորական կցորդը՝ հեծելազօրքերու դերագնդապետ Ազիզ պէյ ներկայ պիտի գտնուի ամերիկեան ռազմաֆորձերուն որոնք աշնան պիտի կատարուին։

Լիբիա (Պէլճիքա) առեւտրական ու արհեստագործական արուեստանոցներուն մասնակցելու համար հրաւէր ուղղուեցաւ օսմ. Կայս. կառավարութեան։

ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ.— Կայս. Իրատէ մը հրամայեց խաղող բաշխել բոլոր զինուորներուն։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Իզմիրէն կը գրեն թէ, վերջին չորքօրէ, երեք զինեալ աւազակներ յարձակեցան Ռունճագ գիւղը հաստատուած Մէհմէտ Ալի անուն երեւելիի մը ագարակին մէջ և սպառնացան ագարակատիրոջ՝ որպէս զի 500 ոսկի յանձնէ իրենց։ Ագարակատէրը մերժեց զայն, ապրը վրայ չարագործները սպանեցին զայն և ծանրապէս վիրաւորեցին անոր մայրը և մօտը եղողները։ Եւ սակայն, տեղական իշխանութիւնը իմանալով այս դէպքը, անմիջապէս ոստիկան-զօրքեր ղրկեց չարագործները հալածելու համար։ Թափթիկներէն ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ աւազակներուն ամէնքն ալ ձերբակալուեցան։

—Քրէք-Քիլիսէի չրջակաները ասպատակող աւազակախումբին, պէտք։ Մուրթազա ֆերբակալուեցաւ։ Այս աւազակը որ հինգ տարի առաջ ձերբակալուած և 5 տարուան տաժանելի աշխատութեան դատապարտուած էր, յաջողած էր փախչիլ բանտէն։

ՓՈԹՈՐԻԿ.—Քանի մը ջրերէ ի վեր կասպիկ փոթորիկ կը տիրէ Սև Յովսէ մէջ։ Օտէսայէն կը տեղեկացնեն թէ շատ մը չոգենաւեր դժուարաւ ապաստան կրնան գտնել նաւահանգստին մէջ։

ՊՈՂՉԱՃԻ ԿԻՆԵՐԸ.— Այս կիները իրենց պղչաները պարպելու չափ ալ դայն լեցնելու տեղը կունենան, երբ միամիտ տանտիրուհիներ գտնան իրենց դէմ։ Անցեալ օր Իսկիւտար Թուրք պաշտօնեայի մը տունը կը մտնայ ասանցմէ մէկը և տանտիրուհիին կը ներկայացնէ շատ մը ապրանքներ. տանտիրուհին պղչանը կնոջ ցոյց տուած ապրանքներէն մէկ քանի կտոր ամուսնոյն յայտնելու համար վեր կելլայ և վերադարձին մեծ զարմացումով կը տեսնայ որ, պղչանի կինը, տեղեակին

ՍԱԿԱՐԱՆ

ԳՐԷՏԻ ՖՕՆՍԻԷ

Ինչո՞ւ Գրէտի Ֆօնսիէ էժիբսիեանները հինները, այսինքն առաջին կարգը կամ 1886ի émissionը, Բ. կարգէն կամ 1903ի emissionէն 10-15 ֆրանգ աւելի կ'արժէ հրապարակին վրայ։

—Որովհետեւ, 1886ին հրապարակ ելածներէն մինչեւ հիմա, 30000էն աւելի թիւեր քաշուած ջնջուած են, պարզեւ և կամ ամոռքի չտեղով։ Իսկ նորերէն, 1903ի հրապարակ ելածներէն տակաւին շատ քիչ բան ջնջուած է, հետեւաբար աւելի հաւանականութիւն կայ քիչ մնացածներուն մէջէն կամ հիներէն չտեղով, քան թէ նոր, 1903ի հրապարակ ելածներէն, մանաւանդ նկատի առնելով թէ՝ հիներուն մէջէն քաշուածներէն սաւաւ թիւ մը ամոռքի կը կազմեն, և ամոռքի ելլելու հաւանականութիւնն ալ քիչցած է բաղդատաբար։ Նորը հայիւներ։ Եւ չիսակը կ'ուզէ՞ք։ Ֆոնսօի հայիւներուն մէջ անանկ նրբութիւններ կան երբեմն որ, շատերուն խելքը չհասներ և հասանքին կը հետեւին միայն։ Ցայտնի է թէ այն արժեթուղթին ամոռքին, Բուլմէլիի երկաթուղիին պէս չէ. արժեթուղթին գինին պակաս կ'ընէ։ Այս է պատճառը, ապա թէ ոչ իրարմէ տարբերութիւն չունին։ Հինն ալ 0/0ն տոկոս կը բերէ նոյն ալ։ Հինին վիճակահանութեան պայմանները ինչ որ են, նոյնն են և նորինները։ Հինը ի՛նչ գումար որ կը չտի նոյնը կը չտի նորն ալ։

Ամոռքի ելլելու վտանգը քիչցած և չտեղու հաւանականութիւնը շատացած կը սեպին։ Ուստի այդ 10-15 ֆրանգ տարբերութիւնը... հաւանականութիւնը փարատի է։

×

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄԻՆ ԱՌԹԻՒ

Արեւելեան Ռումէլիի երկաթուղիներու արժեթուղթերուն գիներու վերջին անգամեան բարձրացման առթիւ «բաներ մը» գրուեցաւ, զորս կարդացողներէն շատեր «բան մը» չեն հասկացած, որովհետեւ թող թէ Սակարանական լեզուէն հասկցողներուն իսկ անհասկնալի էին գրուածները, այլ գրողները հաւանականաբար, իրենք ալ չէին ըմբռնած. ինչ ըսել կ'ուզեն։ Բացատրեմ։—Ցայտնի է որ Սակարանները «ֆնանս»ներու վրայ երկու տեսակ գնում կամ վաճառում կ'ըլլայ։ Մէկը կանխիկ (էֆէքթիվ) և միւսը օդային կամ հատա (ալիվրէ)։ Աւելորդ է ըսել թէ կանխիկ վճարումով կատարուած գնումով մը կը ստացուին արժեթուղթերը կամ բաժնեթուղթերը, ի՛նչ որ են։ Եւ երբ անգամ մը դրամը վճարելով ստացանք՝ զոր օրինակ, երկաթուղիները, ա՛լ մերն են թէ՝ արժեթուղթերը (օպլիկասիօնները) և թէ՝ իրենց բոլոր իրաւունքները։ Ասոնք աղէկ. ասոնք ամէնուն ալ յայտնի են։ Բայց երբ օդային գործառնութեամբ, 20 հատ երկաթուղի գնենք Սակարանին մէջ, անոնց ընելիք «դէպ ի վեր» տարբերութեան համար կրնանք իրաւունք մը ունենալ, կամ պարտք մը՝ անոնց ընելիք «դէպ ի վար» տարբերութեան համար։ Իսկ անոնց չահելիք թիւերէն՝ ոչինչ բաժին կ'ինայ մեզ։ Այս էր ահա մինչեւ ցարդ ընդունուած կանոնը։ Մինչդեռ հիմա, կ'ըսուի թէ՝ «ինչպէս որ կանխիկ ԳՆՈՒՄՈՎ եղած երկաթուղիներուն չահելիքին տէրն են գնողները, անանկ ալ հատա կամ ալիվրէ գործառնութեամբ եղած ԳՆՈՒՄՆԵՐը, իրաւունք տան ԳՆՈՂՆԵՐուն, գոնէ մասամբ բաժնեկից ըլլալու չահելիք գումարներուն։» Սակայն պաշտօնապէս տակաւին որոշում մը արուած չէ այս մասին, և գործառնութիւնները կը շարունակուին ըստ առաջնոյն։

Մ. ՀԱՅԿԱԶՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

13/26 Սեպտեմբեր 1904

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ	92.38
Ամէնէն բարձր գինը	93.1/2
» վար գինը	92.32 1/2

ՐՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ ֆր.	125.12
Երէկուան բարձր գինը	125.50
» վար »	125.12
Քրէտի Ֆոնսիէ էժիբսիէն Ա	281.—
» » » Բ	265.50
Քարտի	514.
Պանք Նաս. Կրէս.	424.—
Թրամվայի Բաժնեթուղթ	6.02 1/2
Ռէժիի պարտաթուղթ Ֆրանք	387.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ. Ա.Ո.	11.85
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ. Լ. Օ.	4.15

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղ.էն	ղ. փր.
Մէճիտիէ արծաթ	108.07
Անգլիական ոսկի	109.34
Ֆրանսական ոսկի	87.07
Քէրիմիզ	51.05
Նոր մէթալիք	103.10
Բօլ	89.10
Բուլգի Թղթադրամ	8.66
Լոնտոն 3 ամիս	110.17 1/2
Բարիզ »	22.81 3/4

Տես Մարգարեան գրասենեակի ծանուցումը Զորրորդ էջը։

ՍԱՆԹԻՄԵԹՔ ԹՎԱՐԿՈՆԸ 153

ԵՐԿՈՒ ՕՐՕՐՈՑՆԵՐԸ

ՎԷՊ
ԸՆՑԱՆԿԱՆ-ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿՈՒԱՆԴԷ

Հեղինակ — ԷՍԻԼ ՌՈՇԵՍՈՒՐ
Թարգմանիչ — ԳԵՈՐԳ ՍԻՄՍԷՆԵԱՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԳԼՈՒԽ ԻԺ

Բիէռ Ռիգաու գլուխը վերցուց հպարտութեամբ, աչքերը բոցավառեցան յանկարծական կրակով մը, ու վայրագ ծիծաղ մը կծկեց իր շրթունքը։ Ցեռոյ, անձելի հանդիսաւորութեան մը մէջ, դանակը խլեց իր կնոջ ձեռքէն, մեղեխը ամրացուց իր ձեռքին մէջ, և սուր ծայրը իր կուրծքին դարձնելով.

— Այո՛, ուրիշ զոհ մըն ալ պէտք է ինծի, ըսաւ խղդուկ ձայնով մը, բայց այդ զոհը ո՛չ թէ դուն, այլ ես ինքս պէտք է որ ըլլամ...։

Վայրկեանը անաւոր էր։

Ոստիկանապետը և անոր օժանդակները անմիջապէս Ռիգաուի քով փութացին, բայց չկրցին արգիլել տխուր վախճանը։

Մարդասպանը, դիւային մոլուցքէ մը բռնուած, մէկ ակնթարթի մէջ կրցաւ ապարդիւն դարձընել ամէն միջամտութիւն, դանակին հատու շեղփը ուղղակի սրտին մխելով, թշուառականին թեւերը պահ մը օդին մէջ խաղցին, բերնէն արեան թանձր լորձունք մը պոռթկաց ու մեծ շառաչով դետին տապալեցաւ, չանթահար եղած կաղնիի մը պէս։

Ներկայ եղողները սոսկման աղաղակ մը արձակեցին, մինչ Լուիզ, աչքերը կիսախուփ, ծունր կը դնէր իր զուգակին անկողնին մօտ, արցունքի նոր հեղեղ մը թափելու համար իր աչքերէն։

Բժիշկը, որ դեռ կեցած էր Լուիի անարին մօտ, անմիջապէս Ռիգաուի քով վազեց, դանակը կուրծքէն քաշեց հանեց, և սկսաւ քննել անոր բազկերակը, բայց բոպէ մը վերջը ետ քաշուեցաւ յուսահատ։

Ոստիկանապետը բժիշկին մօտենալով.

— Ինչ լուր, հարցուց ճշմարիտ անձկութեամբ մը։

— Մեռա՛ծ է, պատասխանեց բուժիչը ցամաք կերպով, դանակը շիտակ սիրտը մխուած է։

Լուիզ ոտքի ելաւ այն ատեն, և պաշտօնատարին դառնալով.

— Տէ՛ր ոստիկանապետ, ըսաւ հանդիսաւոր ձայնով մը, Աստուածային արդարութիւնը այսպէս կամեցեր է։ Ուսաի ցանելու պատճառ մը չունինք։ Գոհ ըլլալու ենք ընդհակառակը որ այս անգութ հիւղը, սարսռոյզ ընտանիք մը փճացնելէ և մոխիրի վրայ նստեցնելէ ետքը, ինք իր ձեռքով ուզեց արդարութիւն գործել, կեանքին մէջ մէ՛կ անգամ միայն զգալով իր ոճիրներուն աղիտաբեր ծանրութիւնը...։

28.

Ինչպէս գրեցինք, Լիւսրոլներու բարեսիրտ աղջիկը, իր անձնուէր մտերմութեան մէկ նոր ապացոյցն ալ տալ ուզելով իր դարոցական ընկերուհւոյն, թոյլտուութիւն խնդրած էր իր մօրմէն այցելութեան երթալու Գլանչոտ ընտանիքին, որ իրաւամբ պէտք ունէր մխիթարութեան։

Տիկին Լիւսրոլ նախ մերժած էր այն խնդրանքը, բայց երբ տեղեկացած էր որ Էռնէսդին առջի գիշեր ամէն բան իմացած էր Լուիզէն, չուզեց երկար ատեն ընդդիմանալ իր աղջկան փափաքին, և ինք իսկ առաջնորդեց զայն Լիլ փողոցի տունը, ուր համակրելի ընդունելութիւն մը եղաւ իրենց։

Երկու երիտասարդուհիները սիրազեղ համբոյրներով ողջագուրեցին զիրար, և Էռնէսդին իր ընկերուհւոյն աչխատութեան սենեակին մէջ ամէնէն սրտագին մխիթարութիւնները շռայլեց, ապագայ յոյսերու գեղեցիկ պատկեր մը հիւսելով անոր առջեւ։ Պլանչոտի թոռը, Էռնէսդինի այս գգուանքներէն ու յուսազեղ խօսքերէն ազդուած, վայրկեան մը մոռցաւ իր դառն ցաւերը, և այն անկեղծ համակրանքը, որ ցոյց կը տրուէր իրեն այս առթիւ, ոգեւորութեան և կենդանութեան նոր այժ մը բերաւ իր վհատ հոգիին։

Էռնէսդն և ընկերուհին երկարօրէն խօսեցան Բիէռի վրայ՝ անոր բարեմասնութիւնները յիշեցին և Էռնէսդին եզրակացնելով իր խօսքը.

— Սիրելի՛ Էռնէսդին, ըսաւ հրեշտակային ժպտով մը, Աստուած քու ամէն փափաքներդ պիտի կատարէ։ Իրաւ է որ քիչ մը տառապեցար, բայց երջանկութիւնը պիտի գայ և բոլորովին պիտի մոռցնէ քեզ ամէն ցաւ։ Նշանածիդ անմեղութիւնը ապացուցուած է այսօր, և մօտ օրէն ազատ պիտի արձակուի։ Այս նպատակին համար Լուիզ գիշեր ու ցորեկ կ'աշխատի։ Եթէ Բիէռ ելլէ բանտէն, այն ատեն աւելի մեծ պիտի ըլլայ Ամենուս ալ ուրախութիւնը, և ձեր ապագայ երջանկութեան մէկ նախատօնակը պիտի նկատենք այդ բարեբաստիկ օրը...։

Այս մտերմական տեսակցութիւնը ընդմիջուեցաւ յանկարծ տիկին Լիւսրոլի երեւումովը, որ ծերունի աչազուրկին հետ մէկ ժամու չափ խօսակցելէ ետքը, կուգար ազդարարել իր աղջկան թէ մեկնելու ժամը հասած է։ Երկու ընկերուհիները ողջագուրեցին զիրար, նոյն սրտազեղ գորովով և Էռնէսդին հրաժեշտ առաւ Լէոնդինէն կրկին տեսութեան խոստումով։

Գրեթէ միեւնոյն ժամուն, Դատարկան պաշտօնատունէն ալ հրամանագիր մը կ'ուղղուէր բանտերու վարչութեան, և Բիէռ ազատ կ'արձակուէր ամենամեծ փութկոտութեամբ։

Դժբախտ երիտասարդը, այս անակնկալ պարգեւային առջեւ մէկէն ի մէկ շուարած, պահ մը կեցաւ բանտին արտաքին բակին մէջ, պտտիր երազանքի մը ազդեցութեան տակ կարծելով ինքզինքը։ Բայց երբ իր գլխուն վերեւ տեսաւ կրկին ոնտահման կապոյտը, որ արեւուն լուսացնցուղ ճառագայթներուն մէջէն կը ժպտէր իրեն, քաղցր հրճուանքով մը լեցաւ իր հոգին, ու դէպի երկինք սեւեռեց իր մռայլատեսակ աչքերը, երախտագիտութեան անհուն ճանանչով մը փղփղուն։

Երկու բոպէ ետքը, բռնած էր արդէն մեծ ծառուղիին ձախը, որ իր մայրաքաղաքին տունը պիտի առաջնորդէր զինքը։

(Շարունակութիւն)

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ
Բերա, Սեբէլ փողոց 1

Ուսումնարանիս ժե. տարեշրջանը կ'բսկսի Զորեքշաբթի 1/14 Սեպտեմբեր 1904։

Աշակերտաց ընդունելութեան և ուրիշ մանրամասնութեանց համար պէտք է դիմել Տնօրէնութեան երկուշաբթի, Զորեքշաբթի և Ուրբաթ օրերը, առաւօտեան ժամը 9—12 (Ք. Ե.)։

Խնամակալութիւն
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ
Ուսումնարանի

Բերա, 19 Օգոստոս 1904
10—10

Տէր եւ Տնօրէն
ՑՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՑՍԷՐԵԱՆ

ՀրԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ ԳՐԱՏԱՆ
ԿԱՌԱՎ ԵՒ ՊԱՏՐԱՍՏ
ՆՈՐ ՈՃՈՎ ԴԱՍԱԳԻՐՔԵՐ

Ազգ. Կեդր. Վարչութեան Պաս. Ուսումն. Խորհուրդի կրթական ծրագրի համաձայն պատրաստուած։

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ—ԾԱՂԿՈՑ

«Մանուկներու Ա. Գիրքը» կամ «Հարթիկ քերական». զգուշացէք կեղծերէն։ 5 փարա
«Մարգրիտներ». տպագիր և ձեռագիր. կը սորվեցնէ կարդալ, գրել, երգել և այլն 50 փարա
«Մանուկներու Բ. Գիրքը». կը պարունակէ մտաւորական և իրագիտական վարժութիւնք և մաքուր հայերէն խօսելու զրուցատրական նոր եղանակներ։ 60 փարա
«Մանկավարժական քերականութիւն» Մանն Ա. պակերներու վրայ զբօսալի ոճով կը սորվեցնէ նախադասութիւնը, բառը, վանկը եւն։ 50 փր.
«Մանկավարժական թուաբանութիւն» պակերներով կը սորվեցնէ պզտիկներուն թուաբանութիւնը, կը յարմարի նաև տարրական Ա. տարիին։

ՏԱՐՐԱԿԱՆ ՆԱԽԱԿՐԹԱՐԱՆ
Ա. եւ Բ. Տարի

«Սիրուն զբօսարան». կը պարունակէ կէ մանկական երգեր, կարճ հատուածներ, առակներ, առածներ և բարոյալից փոքրիկ պատմութիւններ (խօսքագիր)։ 2 դրուշ
«Զրուցատրական նոր ընթերցարան» կամ «Մանուկներու Գ. գիրքը». կը բովանդակէ գեղեցիկ ու գողտրիկ ոտանաւորներ, բնագիտական, իրագիտական, աշխարհագրական կարեւոր գիտելիքներ, միտքը զարգացնող, սիրը աշխուժացնող պատմութիւններ եւն։ 3 դր.
«Արծաթմատենիկ». կ'ուսուցանէ 1. առոգանութիւն, 2. կը ճոխացնէ տղոց բառամթերքը. կը վարժեցնէ կարդացածներն պատմել ու յիշողութեամբ գրել։ 3 դրուշ
«Մանկավարժական քերականութիւն» Բ. մաս, կ'ուսուցանէ իր անմման ոճով քերականութեան ութը մասունք բաներն։ 100 մեծ ու փոքր պատկերներու վրայ։ 100 փարա
«Իրագիտութեան դասեր», բազմապատկեր. կը բովանդակէ նախնական ծանօթութիւններ, բնականական յարկը, դաշտին, հողին և անջրպետին մէջ գտնուած իրերը ու մեծ գիւտերը 3 դր.
«Աշխարհագրութիւն» պատկերազարդ նոր ոճով պատրաստուած Տ. Զօրաճեանէ 3 դր.
«Թուաբանութիւն» համառօտ Տ. Զօրաճեանէ 5 դրշ.
«Գեղեցիկ զբօսարան» տաճկախօս տղոց ընթերցանութեան մէկ գիրքը։ Ա. մաս 100 փարա
«Նախնական քրիստոնէական» Նարպէյի 60 փր.
«Մարմնամարզութիւն» առանց գործիքի 45 ձեւերու պատկերներով 5 դր.

ՄԻՋԻՆ ԸՆԹԱՑՔ։—Ա. եւ Բ. Տարի

«Ոսկեմատենիկ» հայ տղոց. գիրք մը արժանի իր անունին և կարեւոր ամէն հայ տղու, չատ անգամ տպուած, 4 դր.
«Թոնարմատենիկ». կը պարունակէ բոլորովին նոր ոճով, նոր մեթոդով և նոր միտքով խմբագրուած բարոյական, նկարագրական, պատմական, տեղագրական ընթեր ու խնամեալ հատուածներ եւն. եւն. երկու վարժարաններու ուսանողներու ընթերցման արժանի լաւագոյն և պիտանագոյն դասագիրքը։ 5 դրշ.
«Մանկավարժական քերականութիւն» Գ. մաս, դիւրհասկալի մեթոդով կը սորվեցնէ քերականութիւնը, ցարդ աւանդուած եղանակներէն բոլորովին տարբեր. անոնք որ տեսած են այս գիրքը, գնահատած են անոր արժէքը 4 դրշ.
«Հայերէն լեզու» կամ «Վարժութիւն Գրաբարի», Ռոպերդսընի գրութեամբ կ'ուսուցանէ գրաբարը, առանց նախապէս հոլովները ու բայերը ի բերան սորվեցնելու։ 4 դրշ.
«Օսմանեան Պատմութիւն», համառօտ. սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը։ կազմական ծրագրի համաձայն պատրաստեց Միքայէլ էֆ. Սաղեան, նոր տիպ 4 դրշ.
«Գեղեցիկ զբօսարան» տաճկախօս տղոց կամ «Վարժութիւն Հայ խօսակցութեան և շարադրութեան» Բ. տարի 3 դրուշ
«Բացատրութիւն ճառից և ծխից». Ն. քհ. Փէչլիվանեան 5 դրուշ
«Հիմունք բարոյականութեան, գիտութեան և կրօնի». Հոգի, Աստուած, Հաւատք. իւրաքանչիւր մասը 2 դրշ.
Մայաթերաչափ սիսթէմ. Անգլիերէն խօսելու միակ գիրքը 15 տեսր 30 դրշ.
Մայաթերաչափ սիսթէմ. Ֆրանսերէն խօսելու միակ գիրքը 15 տեսր 30 դրշ.
Գերմաներէն քերական հնչումներն հայ տառերով 2 դրշ.
Կեդրոն՝ Տէմիրեան, Պոյաճեան և Փալագաչեան գիրքերու։

Դիմել Կ. Պոլիս. Մեհեան Փողոց թիւ 57 10—6

ՎԻԵՆՆԱԿԱՆ ՄԻԽԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Ի ԲԱՆԳԱԼՈՒ

48ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

ՎԱՐԺԱՐԱՆՍ վերսի՛ն կը բացուի 1/14 Սեպտ. 1904։

ՎԱՐԺԱՐԱՆՍ ունի՝ արդի երկրորդական դպրոցներու (école secondaire moderne, Realschule) ծրագիրը՝ միջավայրիս պիտոյիցը յարմարցուած։

Լեզուներ.— Հայերէն, Տաճկերէն, Գաղղիերէն, Գերմաներէն, Անգլերէն։

Գիտութիւններ.— Ուսողական, Բնագիտական, Բնաբանական, Պատմական (կ'աւանդուին Գաղղ. և Գերմ. լեզուներով)։

Առեւտրական՝ Աշխարհագրութիւն, թուաբանութիւն, թղթակցութիւն, (Գաղղ. Գերմ. Անգղ.)։

Ուսուցիչներ — Ներքին և արտաքին՝ 20 ուսուցիչներ պիտի դասաւանեն։

Վ. Ա. Բ Ի Զ
Հ. ԳԱԲՐԻԷԼ Մ. Վ. ՄԷՆԷՎԻՇԵԱՆ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՊԱՐՏԻԶԱԿ
25ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Վարժարանը, իր 25 ամեակին առթիւ վերակազմուած նոր և լաւագոյն կարգադրութիւններով, կը բացուի Դ. օր, Սեպ. 7ին (Ն. Տ.)։ Ուսումնական ուսումներ մեծ տեղ կը բռնեն բարեփոխեալ Ծրագրին մէջ։ Վարժարանին Ուսմանց Ընթացքը 6 ամեայ է, 2 տարի Նախապատրաստական 4 և տարի ալ Վարժարանական կարգերու համար։ Ուսուցչական Մարմինը կը բաղկանայ հմուտ և փորձառու ուսուցիչներէ, որոնց 5ը գոլէճներու ընթացաւարտներ են և 1ը համալսարանական։ Առողջական տեսակէտով Վարժարանին դիրքը անզուգական է։ Իր յատուկ բժիշկը մտէն կը հսկէ աշակերտներուն առողջական վիճակին վրայ։ Տնօրէնը և ուրիշ 4 գիշերօթիկ ուսուցիչներ, որոնք Վարժարանին չէնքին մէջ կը բնակին, մտէն կը հսկեն աշակերտներուն վարք ու բարքին վրայ։ Վարժարանին տարեթուակն է 16 Սեպտեմբեր, որուն կէսը Սեպտ.ի սկիզբը վճարելի է, և միւս կէսը՝ Յունվ.ի վերջերը։

ԾԱՆՕԹ.— Կ. Պոլիսէ եկող հին և նոր աշակերտներ կրնան կիս գինով Հայտար-Փաշայէն երկաթուղիով Իզմիտ գալ, դիմելով մինչեւ Օգոստ. 18/31 Պայպըլ-Հաուս, Գրիգոր էֆ. Շահպազեանի։ Վարժարանին նոր Ցայտագիրը ստանալու համար դիմել Մր. Ռ. Ռ. Բիթի, Պայպըլ Հաուս, Կ. Պոլիս։

ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ
ԱՏԱՄԿԱՐՈՂԻ
Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Պին Պիր Զեօքիսի դիմաց
ԱՐԱՄ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ ամէն առաւօտ կանուխ կը գտնուի Սկիւտարի, Իսճաքիւղ, Տոդրամաճը փողոց իր բնակարանը։ Ամէն օր 4—11 դիմել Պոլիս, Պահչէ Գաբու, Պին-Պիր-Զեշիսին դիմաց։
Գիտակի orkor ժամադրութեամբ
9

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐՆԵՐՈՒՆ

Հագուստի խնդիրը վերջնականապէս լուծուած է այլ եւս։ Պատրաստ զգեստեղէնի մեծ վաճառատունը՝ ԷՄՆԻԵԼԷ որ Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամի հրապարակի Քրէտի Լիսճիկ դրամատան վրայի յարկը հաստատուած է, երիկ մարդոց եւ տղոց յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու մեծ մթերք մը ունի միշտ, որոնք խիստ նուրբ, ձեւաւոր եւ վերջին նորաձեւութեան համեմատ պատրաստուած են ու ամէն էսկի յարմար եւ ածան գիներով կը ծախուին։

ԷՄՆԻԵԼԷ վաճառատունը իր կերպասները ուղղակի եւրոպական մեծ գործարաններէ մեծամասնակ բերելով տալով զանոնք ամէնեն ճարտար դերձակներու ձեռքով հագուստի կը վերածէ, այս բացառիկ պատճառով վաճառատան մէջ մեծ քանակութեամբ պատրաստուած հագուստները ամէն եղանակի նորաձեւութեան կը յարմարին եւ չափի վրայ կատարածներէն բնաւ չեն զանազանիր։ Ամէնեն աւելի հաճախի տեր ու դժուարահաճ անձինքներ անգամ գոհ կը բնան ԷՄՆԻԵԼԷՆԻ հագուստներէն, որոնք այսչափ կատարեալ գործուածքներով հանդերձ դիմացկուն ու դիւրամատչելի բլլալու առաւելութիւնն ալ ունին։ Մեր գրածներուն ճշմարտութիւնը հաստատելու համար բաւական է անգամ մը այցելել ԷՄՆԻԵԼԷՆԻ վաճառատունը։ Կիներու յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու համար յատուկ մասնաճիւղ մը կայ վաճառատան կից։ Գիները ճշմարտապէս վերջնական են. զեղչ չկայ բնաւ։
37

ՓԱՆԱԳԱՇԵԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Ի ԳԱՏԸԳԻՒՂ
ԴԻՊԵՐՕԹԻՆ ԵՒ ՑԵՐԿՆԱՑԷ

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶ ԵՐԿՍԵՌ
4ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Աշակերտաց վերամուտ տեղի պիտի ունենայ սեպտեմբեր 1 Դշ. օր, և յաջորդ օրն իսկ կանոնաւոր դասաւանդութիւնք պիտի սկսին։ Բանակցութեան համար պէտք է դիմել առ տեսուչն կամ առ տնեսուչին ի վարժարան, ամէն օր կէս օրէ առաջ։ Հատուածներ, հայերէնէ, կրօնէ և գիտութիւններէ զատ՝ մեծ խնամով և խստապահանջութեամբ պիտի աւանդուին նաև Ֆրանսերէն և անգլերէն լեզուները Ֆրանսացի և անգլիացի վարժուհիներու ձեռամբ, ինչպէս և ձայնական և գործնական (դաշնակ և ջութակ) երաժշտութիւն, ձեռագործ կար, ձեւ և առնտին անտեսութիւն։ Դիշերօթիկներու լաւ սննդառութեան և առողջապահութեան, ինչպէս և ընդհանուր աշակերտաց բարեկրթութեան և բարւոք նկարագրի կազմութեան մասնաւոր հոգածութիւն։ Վարժարանին յայտագիրը փափաքողներուն կը ղրկուի։

Հիմնադիր-Տնօրէն
Ե. Գ. ՓԱՆԱԳԱՇԵԱՆ
15—10

ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ
ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԸ

Կը բացուի սեպտեմբեր 6/19ին։ Ունի մէկ տարի նախակրթարան և եռթը կրթարանի շրջան մը։ Ցեռոյ ուսանողք եթէ յարմար դատուին՝ կը ղրկուին Վիեննակոյ Բարձրագոյն Վարժարանը և անկից Եւրոպոյ արուեստից համալսարաններ։ — Լեզուներէն կ'աւանդուին Թուրքերէն, Հայերէն, Գաղղերէն նաև խօսելուն տիպողական), Իտալերէն, Գերմաներէն, Անգլերէն։ — Ուսմանց ծրագրին մէջ կան նաև ձայնական և գործնական երաժշտութիւն, մարմնամարզ և առողջաբանութիւն։ — Վարժարանը ունի քսան ուսուցիչներ ներքին և արտաքին, Պոլսոյ կարողագոյն դասատուներէն ընտրուած։ — Իւր ծովահայեաց անհամեմատ դիրքէն զատ՝ չէնքին վրայ այս տարի կրնց կրկնոր փոփոխութիւններ՝ առողջապահութեան աւելի եւս նպաստելու համար։ — Փափաքողաց կը ղրկուի Ցայտագիրը։ 1

Լ'ԻՒՆԻՈՆ

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ԱԷ ԷՕՄՐ ԻԶՈՒՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄԲԱՆԻԱՍԸ
1828 Վէ 1829ՏԱ ԹԷԷՍԻՍ ԳԼԼԸՆՄԸՇ
Մէրէգի իսարէսի — Բարիզսի, Վանսօմ մէյսանբնտա 9 նիւմէրօլը
տայիրէի խուսուսպիէրինսկ

ՀԱՒԱՔԱԾ ՇԻՒՊԷՍԻ

Ներքնայէ վէ իհթիեաթ 119,000,000 ֆր.
1903ին թահսիլաթը 25,000,000 »
Թէսիէ օլունան զիյան 284,000,000 »
Սիկուրթայը էմլաքին գէյմէթի 22 միլիառ։

ԷՕՄԻՐ ՇԻՒՊԷՍԻ

Ներքնայէ վէ իհթիեաթ 161,500,000 ֆր.
1903 բրիմ թահսիլաթ 12,000,000 »
Թէսիէ օլունան զիյան 130,000,000 »
Սիկուրթատանէսիմիր 278,000,000 »

ՊՈՒՇԻՐԷԹ կանէզ միւսթամ չէրթիթ իլէ թիւրքիատա սիկուրթա գայտ իսէր էՕՄԻՐ ՍԻԿՈՒՐԹԱ շիւպէսի տախի միւրթէնիգի տուրքեաէ ՀԱ խուսուսի էվէվէն ֆիյթթլարլա էշմիւր սիկուրթա իսէր։
ՇԻՐՔԻԹԻՆ ՊԱՆԴԱՄԸ «Օսմանլը Պանքասը» արր. Թիւրքիա վէ Մէմալիքը Շարգիյէ իչին միւսիրիյէթը ու մումիյէ = Սթամպոլտա, Սուլթան Համամնտա, Քաթրբնը Օղլու Բասաժը
Միւսիրի ուսմուսիսի — ՍԻՄՕՆ ՔԱՑՍԷՐԼԵԱՆ
Միւսիր մուավինի — ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍՍԵԱՆ
Զալաթատա արրուռա պիր Շիրպէսի օլտուղը կիսի՝ Մէմալիքը Մարրուսէէնին հէր թարաքիյատա տաիր խուսուսի ածանալարը վար արր։ 28

1885 ՍԱՆԹԻՄԵԹՔ
ՕԳՏՈՒԵՑԷ՛Ք, ՕԳՏՈՒԵՑԷ՛Ք, ՏԻԿՆԱՑԷ՛Ք ԵՒ ՏԵԱՐՔ

Եթէ կ'ուզէք ձեր գէմքին հրապոյրը աւելցնել, մազերնիդ ու պեխերնիդ խնամեցէք։
Եթէ կ'ուզէք մարթային զգուելի հիանդութիւններէ խուսափիլ, գործածեցէք ԱՆՆԱ ՍԻԼԼԱԿԻ օծանելիք անուշահոտ իւղը՝ որ մազերը դարմանելու և արմատները զօրացնելու համար բոլոր Եւրոպոյ մէջ իբր միակ դեղ ընդունուած է։ Պեխերու և մորուքի աճումն ալ կը փութացնէ և կարճատեւ գործածութենէ մը վերջ կը չնորհէ անոնց արտասովոր առատութիւն և բնական փայլունութիւն։
Բայց ասոնք մազերը ճերմկնալէ զերծ կը պահէ մինչեւ խոր ծերութիւն։ Ուստի իր դիւրամատչելի գնոմ և բազմապիսի օգտակարութեանց համար ջերմապէս կը յանձնարարուի յարգոյ հասարակութեան գործածել՝ ԱՆՆԱ ՍԻԼԼԱԿԻ դեղը։ Գինն է 3 ֆրանքին 27 դրուշ։

Գլխաւոր կեդրոնատեղիին գրասենեակն է Սիրքէճի, Մրսուլ խան թիւ 11—13, մասնաճիւղ՝ Օտուն-Դարու Սէլանճրար թիւ 312։ Կը վաճառուին հետեւեալ Տեարց խանութները։
Արիս Կուլիսեան՝ Սարիրի, Պաղչէ Գարու։ Ֆարմաճի Սանթրալ՝ Գուզկունճուք։ Սարեփան Մազմանեան՝ Գալաթաճըլար Պաչի, 42։ Հեռակէս Տէվլէթեան՝ Դեղագործ Կալաթա Թրամուէյի կայարանը։ Ժորժ Լօրանտօ՝ ափրիկ Կալաթա Սէրայի դիմացը։ Շէքէրճի Պարպա՝ Պէշիքթաշի կայարանը։ Թագւոր Շահինօղլու՝ Ռեակիւատ Ահմէտիէ։ Միսաք Տաւուտեան՝ չաքարագործ Մաքրիգիւղ։ Բերա Պէշիրլ Ակնալը Զարչը Մազայարդար Մէլքան։ Գաւառներու համար պատուաւոր ներկայացուցիչներ կը փնտռուին։
50—7 Ընդհանուր ներկայացուցիչ Թուրքիոյ՝ ՀԱՅԿ ՓԱՓԱԶՕՂԼՈՒ

ՊԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ԹՆԱՅՈՂԱՍԿԱՆ

Պոլսոյ ամէնէն հին դեղարաններէն հանրածանօթ ԻՐԻ-ԳԱԲՐԻԷԼԻ դեղարանը — որ 150 տարուան գոյութիւն մը ունի — այս անգամ իր հաստատութեանը տուած է եւրոպական նոր դրութեամբ ծաւալ մը։ Դեղերու թարմութիւնը ապահովելու համար Եւրոպայի մեծ գործարաններուն հետ յարաբերութեան մէջ մտնելէ յետոյ՝ մասնաւոր սենեակ մը ալ սարքած է ուր կ'այցելեն յայտնի Մարաքաղաքիս համբաւաւոր բժիշկներէն ուրիշ տօքթորներ որոնց իւրաքանչիւրն իր «մասնագիտութեան» մէջ կը դարմանէ զանազան հիւանդութիւններ. ինչպէս, թոքի, լեարդի, պէօվրէկի, բերնի, ականջի, ղղային այլազան հիւանդութիւններն, գաղիական՝ սխտ և անոր յարակից պարագաները, մորթային եւն. եւն.։
Վերոյիշեալ տօքթորները ամէն օր ներկայ կը գտնուին, սակայն առանցմէ հետեւեալները մասնաւոր օրերու կ'այցելեն.
Տր. Գր. Ճէլալ էֆ. Դշ. օրերը կէս օրէն վերջ
Տր. Ա. Պողոսեան էֆ. Շբ. » » » » (Ղղային հիւանդ.)
Տր. Գ. Ֆինճանճեան էֆ. Բշ. Եշ. Ուր. » » »
Տր. Պ. Գալայճեան էֆ. Դշ. Ուր. Շբ. կէս օրէն վերջ
Դարմանատունը վարկ մրկ ալ բացած է Պոլսոյ արուարձաններէն իրեն դիմող «ծանօթ» յաճախորդներուն։ Հաստատութեան ի վաղուց ունեցած սկզբունքին համաձայն — որ է ուղղամտութիւն — դեղագրերուն պատճէնը միշտ կէտ առ կէտ կը գործադրուին կատարեալ խղճի մտօք։ Աւելցուցէք այս առաւելութիւններուն գիներու մասին ընծայուած անմրցելի պայմաններն՝ ու այն ատեն գոհունակութեամբ պիտի դիմէք առ դեղարանն

ԻՐԻ — ՔԱԲՐԻԷԼԻ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ Պ. ԹՐԻԼՊԻՆՏՃԵԱՆ
ՊԱՀՃԷ ԳԱԲՈՒ ԹԻՒ 32

Ուրբաթ օրերը բժիշկները ձրի կը ցային առաւօտուընէ մինչեւ երեկոյ
ԸՆՏԻՐ ՄԻՋԱՏԱՍՊԱՆ ՓՈՇԻ 8—30

ՆՈՐ ԳՐԱՏՈՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ 1904

Գրավաճառութեան գաղանիքը ուսումնասիրած երկար տարիներու շարքի մը մէջ, այս անգամ գրեթէ Պոլսոյ բոլոր հեղինակներուն առաջարկին վրայ հաստատած ենք նոր գրատուն մը, կեդրոնացնել ջանալով բոլոր հեղինակներուն գործերը։
Պատ. հեղինակներուն դասագրքերը այսպէս մէկտեղ կեդրոնացնելուս պատճառը ուրիշ բան չէ ուրեմն, բայց միայն հաստատ յանձնարարութիւն մը, առանց սակայն փոփոխութեան, որը օրին համբաւ դնելու արագապէս հասցնել փնտրողաց։
Գաւառացի դպրոցական Պատ. Մարմինները վստահաբար կրնան դիմել ուրեմն մեր Գրատան՝ քանի որ մենք հեղինակութիւն չունինք (բացի Մխախտի գործնական մշակութիւնը անուն գրքէն որ Մէկարիի բարձրագոյն հրամանաւ վաւերացուած բլլալով քիչ առնէն լոյս պիտի տեսնէ)։ ուզուած գրքի մը տեղ տարբեր հեղինակի գիրք քալլ և չահ մը ունենալ, ինչ որ հակառակ է մեր գործառնութեան ոգիին։ Մեր գործառնութեանց վրայ գաղափար մը կազմել տալու ու մենք ալ մեր կարգին, օրինաւորութեան ու պատուաւորութեան սահմանին մէջ, մազի չափ չչեղնելու պատրաստակամութիւն ունենալնիս գործնականապէս կարենալ հաստատելու համար, կը խնդրենք որ գաւառացի գրավաճառներն ու դպրոցական մարմինները մեր ՆՈՐ ԳՐԱՏՈՒՆը պատուելու բարեհաճութիւնը ունենան։ Ալ անկէ վերջ վստահ ենք թէ մեզի հետ ունիցէ գործ ունեցող անձնաւորութիւն մը պիտի գրաւուի մեզի ունեցած գործառնութենէն ու մենք Պոլսոյ մէջ անփոփոխ գրավաճառ պիտի բլլանք մեր նոր յաճախորդին։
Շատ մը գրատուններու պէս աւելորդ ու փայլուն խօսքերով չենք ուզեր շաղցնել հանրութեան ականջը, քանի որ մեր գործին ընթացքը ինքնին ցոյց պիտի տայ արդէն ճշդապահութիւնը ու կանոնաւորութիւնը։
Գաւառներու Պատ. Ուսումն. Խորհուրդներու ու Վարչութիւններու պահանջումներու համեմատ գրատունս կողմէ կը ղրկուին նաև վկայեալ ուսուցիչներ և անոնց կէս ամսակը միայն վար գրուելով, նոյնութեամբ կը յանձնուի Ուսուցչական Օգնութեան Մատուկին։ Այս առթիւ աւելորդ է ըսել թէ, դպրոցական Պատ. Վարչութիւններուն ու մանաւանդ ուսուցիչներուն և ուսուցչուհիներուն չափը կը պահանջէ օգտակար աչքով մը նայիլ բարեհաճութիւնը ունենալ մեր գրատան, քանի որ մեր գործին ընթացքով պատրաստ ենք օգտակար բլլալու իրենց Օգնութեան Մատուկին, առանց սակայն ուրիշներու աչքով դիտած բլլալու։

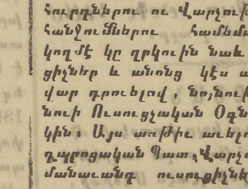

Պոլիս Սուլթան Համամ, Թօփչեան խանին վեր, Սրվանճան խանին մօտ, Տեր Բիւլիճ երբալու ճամբուն վրայ։
Ամէն յարմար և օգտաւէտ գրծի տեղեր որ կը յարմարին ամէն տեսակ առեւտրական գործերու.

Կաներու	գործարաններու
Հովանոցի	»
Մաքիսեանի	»
Դերձակի	»
Տուփ շինելու	»
Սնտուկի	»
Կոկիսարներու	»
Շաքարի եւն. եւն.	»

Շէնքին սառնայարկը ամէրս, լոյս և օգտաւէտ։
Առաջին յարկ. խանութ և սենեակ։ Երկրորդ և երրորդ յարկ բնակութեան համար յարմար պզտիկ արարքներ։ Տեղը կեդրոն և գինը յարմար։
Պէտք ունեցողք դիմեն Սուլթան Համամ, Թօհաքճի խանի սենեակպետին։
5—20